Gemeente West Maas en Waal

GEMEENTEBLAD

Officiële uitgave van de gemeente West Maas en Waal

Nr. 497713

23 oktober 2026

Programma Vitaal Platteland West Maas en Waal

Wijzigartikel I

Het "Programma Vitaal Platteland" opgenomen in Bijlage A Programma Vitaal Platteland bij dit besluit gewijzigd vast te stellen.

Artikel II

In te stemmen met de Reactie nota ontwerp Programma Vitaal Platteland d.d. mei 2026. De nota is als Bijlage C bij dit besluit opgenomen.

Artikel III

Tegen het vastgestelde "Programma Vitaal Platteland" kan geen beroep worden ingesteld. Het besluit treedt in werking de dag na publicatie van de kennisgeving.
Aldus vastgesteld door Gemeente West Maas en Waal, 8 september 2026.
Het college van burgemeester en wethouders,
De secretaris, de burgemeester,
D. van Oosterom V.M. van Neerbos

Artikel IV Relatie met het VAB-beleid

Het voorliggende programma betreft een actualisatie van het bestaande VAB-beleid en wijzigt op onderdelen de handreiking Hergebruik Vrijgekomen Agrarische Bedrijfsbebouwing (VAB) in het buitengebied. Voor zover dit programma betrekking heeft op de beleidsonderwerpen uit hoofdstuk 3 van de handreiking, vormt het programma het actuele beleidskader voor de beoordeling van initiatieven en vervangt het de betreffende passages uit de handreiking.

Bijlage A Programma Vitaal Platteland

Programma voor Gemeente West Maas en Waal

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Dit programma is een programma zoals bedoeld in artikel 3.5 Omgevingswet en geldt voor het buitengebied van gemeente West Maas en Waal.

De aanleiding hiervoor is de omgevingsvisie van de gemeenteraad. Deze visie bevat een beschrijving van de hoofdlijnen van de kwaliteit van de fysieke leefomgeving en van de voorgenomen ontwikkeling, het gebruik, het beheer, de bescherming en het behoud van het grondgebied. Daarnaast zijn de hoofdzaken van het te voeren integrale beleid voor de fysieke leefomgeving opgenomen. Daarmee geeft de gemeenteraad richting aan de opgaven, koers en ambities voor de gemeente.

Dit programma werkt het integrale beleid van de omgevingsvisie uit voor het buitengebied.

1.2 Inhoud/ karakter

Vrijwillig en gebiedsgericht programma

Het programma Vitaal Platteland is een vrijwillig en gebiedsgericht programma. Een vrijwillig programma bevat:

- Uitwerking van het beleid voor ontwikkeling, gebruik, beheer, bescherming en behoud van de fysieke leefomgeving.
- Maatregelen om te voldoen aan vastgestelde omgevingswaarden.[1]
- Maatregelen voor het bereiken van doelstellingen voor de fysieke leefomgeving.

Het programma is zelfbindend. Dit betekent dat het college van burgemeester en wethouders, dat het programma vaststelt, zichzelf daar zoveel mogelijk aan houdt. Het programma werkt daarmee als een beleidsregel in de zin van de Algemene Wet Bestuursrecht (AWB). Om discussies en interpretatiegeschillen te voorkomen, wordt in dit programma expliciet aangegeven wat het college als beleidsregel hanteert.

Doel van dit programma

Het doel van dit programma is ervoor te zorgen dat het college van burgemeester en wethouders en andere partijen, ieder afzonderlijk of gezamenlijk, aan de slag gaan om de opgaven en ambities voor het buitengebied uit de omgevingsvisie uit te voeren.

Wat is het buitengebied?

Dit programma Vitaal Platteland richt zich op het buitengebied. Het buitengebied is het gebied buiten de dorpen en de recreatiegebieden.

[1] In het tijdelijke omgevingsplan dat in werking trad per 1 januari 2024 zijn geen omgevingswaarden opgenomen. Bij het voorbereiden van het nieuwe omgevingsplan dat per 1 januari 2032 zal gaan gelden, wordt bekeken of er aanleiding is dat wel te doen. Omgevingswaarden zijn regels die de kwaliteit van de leefomgeving regelen.

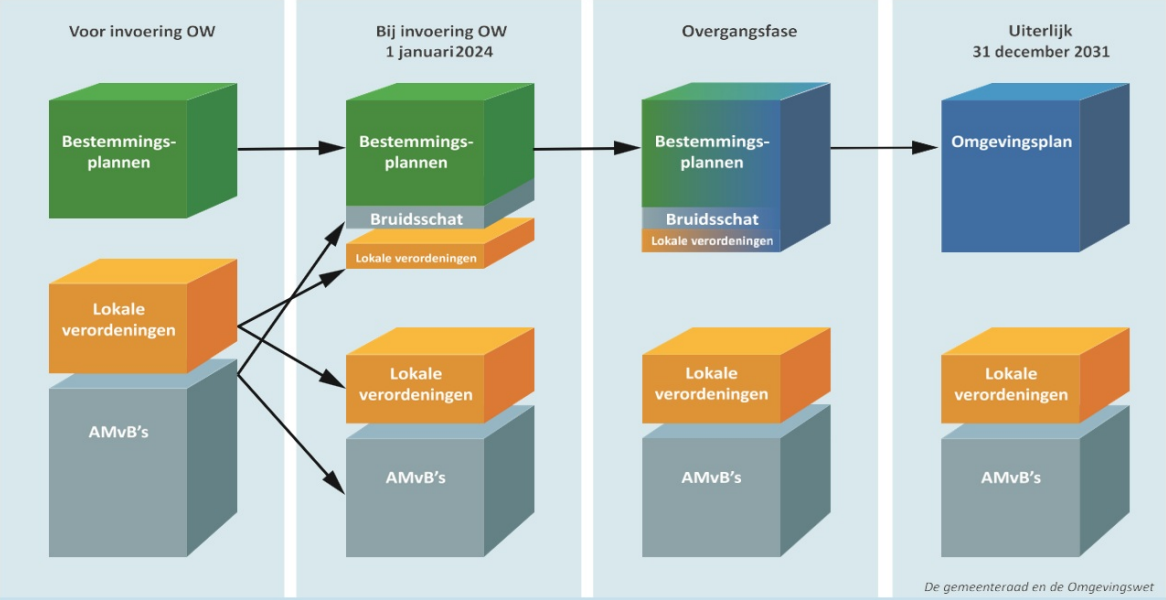
1.3 Juridisch-politieke context

Relatie met de omgevingsvisie

Het programma werkt het integrale beleid in hoofdzaken van de omgevingsvisie uit voor het buitengebied.

Relatie met het omgevingsplan

Dit programma vormt de verbindende schakel tussen de omgevingsvisie en de regels in het omgevingsplan voor het buitengebied. Momenteel geldt een tijdelijk omgevingsplan, waarin oude regelingen zijn opgenomen. Uiterlijk per 1 januari 2032 moet er een nieuw omgevingsplan zijn vastgesteld, waarin voor zover nodig de beleidsdoelen uit de omgevingsvisie van de gemeenteraad en de programma's van het college een juridische vertaling hebben gekregen.

Figuur 1: Stroomschema overgang naar omgevingsplan.

Het nieuwe omgevingsplan bevat dan:

• Indien gewenst: omgevingswaarden, die alleen bindend zijn voor het gemeentebestuur;

• in ieder geval de functies die aan locaties worden toegekend, die bindend zijn voor iedereen, inclusief de overheid;

• en eventueel beoordelingsregels voor activiteiten die bindend zijn voor degenen die de activiteiten willen verrichten.

Daarmee bevat het toekomstige omgevingsplan alle gemeentelijke regels voor de fysieke leefomgeving.

Relatie met ander beleid

Gelijktijdig met de ontwikkeling van dit programma werkt de gemeente ook aan ander beleid aan en de uitvoering van beleid. Voorbeelden hiervan zijn het Actieplan internationale werknemers, het Biodiversiteitsplan, het Uitvoeringsprogramma klimaatbestendig West Maas en Waal en de visie (vrijetijds)economie. Zoveel mogelijk is dit programma afgestemd op de inhoud van die andere beleidsstukken en omgekeerd. Zo sluit het beleid goed op elkaar aan. Sommige maatregelen die we in dit programma voorstellen, kunnen ook onder ander beleid worden opgepakt.

Bijstelling

Het kan zijn dat de totstandkoming van dit programma of de evaluatie ervan aanleiding geeft om de omgevingsvisie, het omgevingsplan of ander beleid te wijzigen. Dat wordt in dit programma dan als maatregelen vermeld.

1.4 Status

De gemeente heeft de ambitie om initiatieven en ontwikkelingen vanuit een integrale benadering tot stand te laten komen, met aandacht voor de ruimtelijke kwaliteit en identiteit van het gebied.

Hiervoor wil het college dit programma in de toekomst verder uitbreiden met kwaliteiten, beleidsregels en maatregelen voor ontwikkeling. Daardoor is dit programma een groeidocument met een dynamisch karakter. Het is met de vaststelling niet klaar, maar wordt – eventueel na evaluatie na een bepaalde termijn – steeds aangevuld en bijgesteld.

Tijdens het opstellen van dit programma hebben beleidsmedewerkers van verschillende thema's meegedacht. Daarnaast is er een participatieproces doorlopen met agrarische ondernemers en belangenvertegenwoordigers. Het programma werkt daarmee als een gebiedsplan, dat samen met stakeholders, zoals

agrariërs, het waterschap, de provincie en de gemeente, wordt vormgegeven. Door later een uitwerking van de verschillende gebiedstypen op te nemen, kan onderzocht en bepaald worden waar deze stapelingen op welke manieren mogelijk zijn en onder welke voorwaarden. Het beschrijft welke deelgebieden in het buitengebied kansen hebben voor landbouw, natuur, landschap, water en klimaatadaptatie in samenhang met elkaar.

Leeswijzer

In het volgende hoofdstuk worden de leidende principes besproken. Dit geeft duidelijkheid over hoe het college wil sturen op het halen van de beleidsdoelen (sturingsfilosofie). We geven daarbij aan in hoeverre het college een actieve rol voor zichzelf weggelegd ziet en waar een meer faciliterende of afwachtende rol wordt gekozen.

In hoofdstuk 3 is een analyse opgenomen van het gebied. Hieraan zijn waardeoordelen gekoppeld, die aanduiden welke kwaliteiten we willen behouden en voor welke kwaliteiten ingezet wordt op verbetering.

In hoofdstuk 4 zijn de beleidsdoelen opgenomen, die leidend waren en kader stellend voor het beleid dat in dit programma is opgenomen.

Hoofdstuk 5 bevat de beleidsuitwerking (gebiedsvisie) met de koppelkansen die gezien worden met ander gemeentelijk beleid.

Hoofdstuk 6 bevat de maatregelen om beleidsdoelen te realiseren. Er zijn verschillende typen maatregelen opgenomen, namelijk:

1. Publiekrechtelijke besluiten

2. Andere maatregelen dan publiekrechtelijke besluiten

3. Privaatrechtelijke besluiten

4. Feitelijke handelingen

5. Beschikbaar stellen van financiële middelen

6. Inzet van ambtenaren in het kader van samenwerking

7. Inzet van communicatie- en informatie-instrumenten en andere bijdragen aan kennisdeling en monitoring

8. Signaleren en agenderen van thema's en vraagstukken.

Per maatregel is beschreven hoe dit bijdraagt aan de ambities en welke rol het college hierbij kiest. Hoofdstuk 7 geeft een overzicht van de beleidsregels die we willen hanteren bij het toepassen van de eigen taken en bevoegdheden. Hoofdstuk 8 gaat over het evalueren van dit programma.

2 Leidende principes

2.1 Sturingsfilosofie

De Omgevingswet streeft een grote verandering na:[2]

Van:

de bescherming van de fysieke leefomgeving via een werende benadering van activiteiten.

Naar:

een beleidscyclus, waarin:
- de continue zorg voor de kwaliteit van de leefomgeving centraal staat;
- en ruimte bestaat voor ontwikkeling van activiteiten.

Gemeentebestuurders en ambtenaren hebben de verantwoordelijkheid om de 'balans tussen beschermen en benutten' te realiseren. De Omgevingswet gaat er daarbij vanuit dat niet alleen de overheid verantwoordelijk is voor de kwaliteit van de fysieke leefomgeving, maar dat dit ook geldt voor de samenleving (bedrijven en andere gebruikers).

Er zijn allerlei factoren bepalend voor de vraag of we zelf de beleidsdoelen kunnen realiseren. Het college heeft namelijk niet over alles zeggenschap.

Denk bijvoorbeeld aan de beschikbaarheid van voldoende capaciteit voor de uitvoering: in hoeverre er mensen beschikbaar zijn voor de uitvoering wordt mede bepaald door de huidige arbeidsmarkt. Of er financiële middelen zijn en hoeveel is aan de gemeenteraad om over te beslissen. Ook kunnen er eigendomsverhoudingen en andere rechten zijn die het actief oppakken van het realiseren van een beleidsdoel of maatregel kunnen bemoeilijken of zelfs belemmeren. Per maatregel kan dit verschillen. Daarom is in dit programma bij iedere maatregel opgenomen in hoeverre het college een actieve rol pakt en in hoeverre het college het realiseren van de doelen aan de samenleving overlaat. In het laatste geval gaat het dan om de vraag hoe we willen omgaan met initiatieven vanuit de samenleving. Ook hier zit een verandering vanuit de doelen van de Omgevingswet: initiatieven die bijdragen aan de beleidsdoelen moeten kunnen rekenen op een positieve beoordeling (van 'nee tenzij' naar 'ja, mits').

Per beleidsuitwerking is aangeven welke sturingsfilosofie daarbij hoort: zelf uitvoeren, stimuleren, faciliteren of reguleren en daarmee ook of de rol van het college een (meer) actieve of (meer) passieve rol inhoudt. Indien de omstandigheden of de politieke prioriteiten op een bepaald moment veranderen, bijvoorbeeld omdat er een nieuw college aantreedt na verkiezingen of omdat de gemeenteraad het budgetrecht anders inzet, kan op vrij eenvoudige wijze het programma worden aangepast door de nieuwe rol aan te duiden en in de maatregelen op te nemen hoe die nieuwe rol invulling krijgt. De sturingsfilosofie verbeelden we met een schuif waarop we aangeven waar we op inzetten, zie het voorbeeld hieronder.

Per beleidsuitwerking is aangeven welke sturingsfilosofie daarbij hoort: zelf uitvoeren, stimuleren, faciliteren of reguleren en daarmee ook of de rol van het college een (meer) actieve of (meer) passieve rol inhoudt. Indien de omstandigheden of de politieke prioriteiten op een bepaald moment veranderen, bijvoorbeeld omdat er een nieuw college aantreedt na verkiezingen of omdat de gemeenteraad het budgetrecht anders inzet, kan op vrij eenvoudige wijze het programma worden aangepast door de nieuwe rol aan te duiden en in de maatregelen op te nemen hoe die nieuwe rol invulling krijgt. De sturingsfilosofie verbeelden we met een schuif waarop we aangeven waar we op inzetten, zie het voorbeeld hieronder.

[2] In de Memorie van Toelichting wordt dit zelfs 'paradigmawisseling' genoemd, die voor de verschillende overheden een cultuuromslag inhoudt.

2.2 Samenwerking met andere partijen

Bij de uitvoering van de maatregelen kan de gemeente samenwerken met andere partijen. Bij de maatregelen wordt beschreven welke samenwerking we voor ogen hebben. Daarnaast wordt concreet beschreven of de gemeente of de samenwerkende partij de trekker is van de uitvoering van de maatregel.

3 Analyse

3.1 Beschrijving bestaande situatie

Een gebied heeft ruimtelijke kenmerken. Denk aan gebouwen, infrastructuur, landschapskwaliteiten, monumenten, bodemkwaliteit, waterstromen, luchtkwaliteit et cetera. Daarnaast zijn er mensen in het gebied actief, al dan niet bedrijfsmatig. Ze wonen er, ze werken er, ze recreëren er. Belangrijk is om te weten wie de gebruikers zijn, wat hun kenmerken zijn (leeftijdsopbouw, gezondheid, inkomensverhouding) en met name ook wat hun (maatschappelijke) behoeften zijn. In dit programma wordt dit beschreven in de vorm van een ruimtelijke kaart en een sociale kaart. Samen bepalen de kenmerken wat de huidige kwaliteit van de fysieke leefomgeving is en welke maatschappelijke behoeften er zijn.

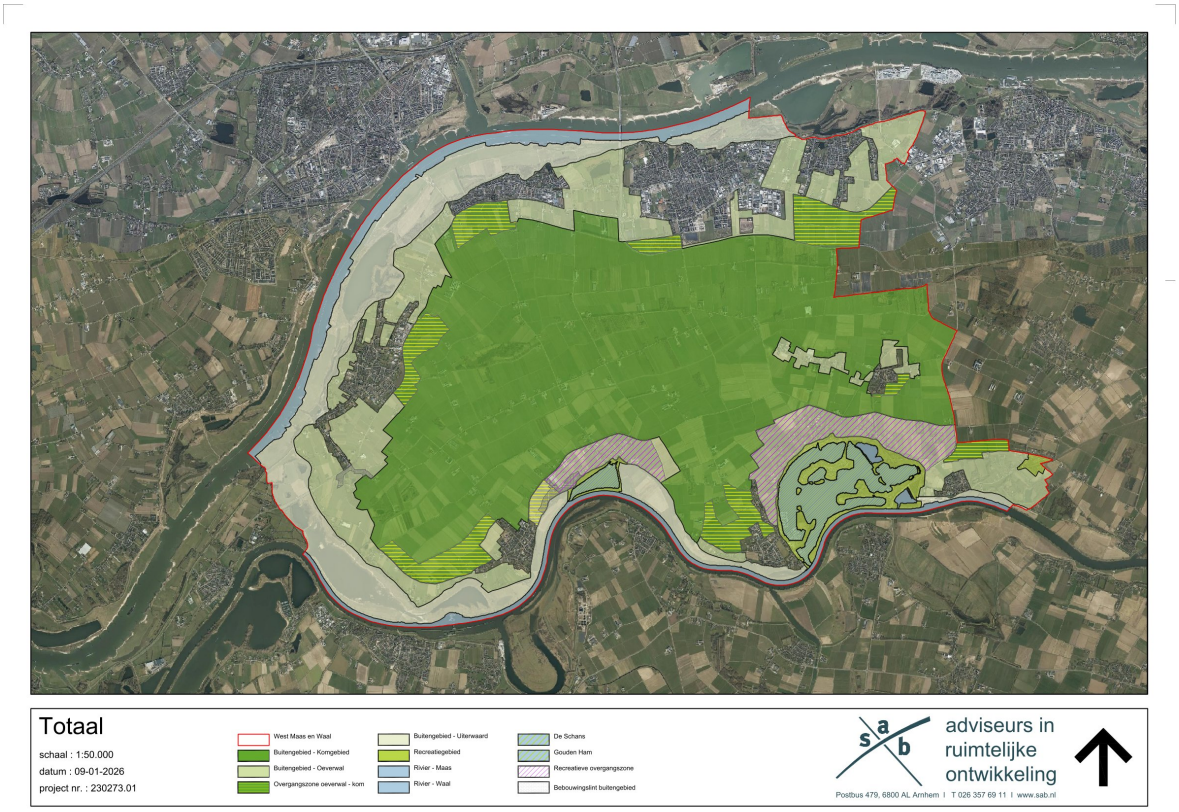
Ruimtelijke kaart

Aan de hand van onderstaande thema's lichtten we de ruimtelijke kenmerken van het buitengebied van West Maas en Waal toe.

Landschap

De rivieren zijn vormend voor het landschap en de natuur in de gemeente. Er is tussen de Maas en de Waal een rivierenlandschap ontstaan van uiterwaarden, oeverwallen en komgronden. Ieder van deze verschillende gebieden heeft zijn eigen kenmerkende ontstaansgeschiedenis, ontginning, landschapselementen en specifieke natuurwaarden. West Maas en Waal is van oorsprong een sterk agrarische gemeente. Dit bepaalt ook het landschap. In de gemeente zijn allerlei agrarische bedrijven vertegenwoordigd, waarvan bijna 70% veeteeltbedrijven (inclusief toeleveranciers) betreft. Het merendeel van deze bedrijven bepaalt het landschap van de komgrond. De overige 30% van de landbouw bestaat uit akkerbouw en tuinbouw. Dat betekent dat in het landschap boomgaarden en kassen aanwezig zijn. Zij bevinden zich hoofdzakelijk op de oeverwal.

Het buitengebied is op te delen in de komgronden, de oeverwallen en de uiterwaarden. Tussen de dorpen op de oeverwallen en de aangrenzende komgronden zijn overgangszones aangewezen. Ditzelfde is ook gedaan rondom de recreatiegebieden. Met de kaart in *Figuur 2: Gebiedsindeling van het buitengebied* geven we inzicht in de gebiedsindeling van het buitengebied.

Figuur 2: Gebiedsindeling van het buitengebied.

Natuur

Het Groene Netwerk West Maas en Waal bestaat uit natuurgebieden en natuurverbindingen. De natuurgebieden zijn onderdeel van het GNN, zoals natuurgebied De Meren, en Natura 2000, zoals delen van de uiterwaarden. Natuurverbindingen zijn bijvoorbeeld bermen, water of bomenrijen. Vooral in de uiterwaarden en in natuurgebied De Meren zijn op dit moment veel natuurwaarden aanwezig, met een relatief grote hoeveelheid rode-lijstsoorten. In het landbouwgebied zijn weinig rode-lijstsoorten aanwezig en liggen de grootste opgaven op het gebied van natuur en biodiversiteit. Dit komt onder andere doordat er aanzienlijke hoeveelheden landschapsstructuren zijn verdwenen, zoals sloten en laanstructuren, waardoor het landschap monotoner is geworden. Dit heeft negatieve gevolgen voor zowel de biodiversiteit als de beleving van het landschap.

Water

De gemeente West Maas en Waal ligt ingeklemd tussen de rivieren Maas en Waal. Via de Grote Wetering en het gemaal Quarles van Ufford watert de gemeente af op de Maas. Het systeem zorgt voor berging en afvoer bij neerslag, maar ook voor aanvoer in perioden van droogte.

Bebouwing

Door de afname van het aantal agrarische bedrijven zijn er voormalige agrarische bedrijfsgebouwen ontstaan die geen agrarische functie meer hebben. In sommige gevallen zijn deze verloederd.

Erfgoed[3]

Het buitengebied kent veel karakteristieke boerderijstraten, historische beplantingsstructuren en monumentale bebouwing. Stille getuigen van vroegere overstromingen en ingrepen voor waterbeheersing zijn de binnendijkse wielen en (restanten van) oude stoomgemalen en dijkhuisjes. Zij zijn karakteristiek voor het verhaal van een gemeente gelegen tussen Maas en Waal.

Infrastructuur

De bestaande infrastructuur leidt soms tot problemen. Bij veel verkeer worden er bermen stuk gereden met gevolgen voor de verkeersveiligheid. De (recreatieve) verkeersdruk neemt bovendien toe door de ontwikkeling van onder andere de recreatieve poorten en door de veranderende functies in het buitengebied.

De veren, maasveren en veer Wamel-Tiel, zijn van groot belang voor de leefbaarheid en bereikbaarheid in deze regio. Op dit moment zijn de veerdiensten in de gemeente van verschillende stichtingen en organisaties. Hierdoor loopt de communicatie naar gebruikers toe via verschillende kanalen.

Sociale kaart

De sociale kaart gaat over de maatschappelijke behoeften van de mensen die in het buitengebied van West Maal en Waal verblijven. Hieronder lichten we deze verder toe aan de hand van de verschillende functies en activiteiten.

West Maas en Waal is van oorsprong een sterk agrarische gemeente. Het buitengebied wordt derhalve bewoond door bewoners en gebruikers met affiniteit met de agrarische sector. Steeds vaker ontplooien zij nevenactiviteiten.

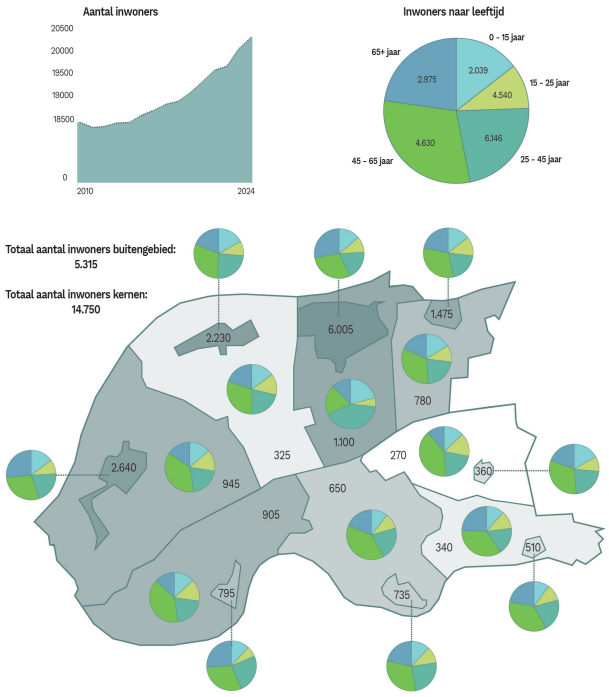
Daarnaast wonen er ook mensen die om andere redenen het buitengebied aantrekkelijk vinden, zoals voormalige agrariërs die ter plekke zijn blijven wonen, hobbyboeren en andere woonvormen.

Naast vaste bewoners in het buitengebied is er ook een groep tijdelijke bewoners, namelijk internationale werknemers. Dit zijn personen die niet woonachtig zijn in Nederland en die hier tijdelijk komen om te werken en verblijven. Zij hebben meestal (nog) niet de intentie om zich hier permanent te vestigen.

Tenslotte is recreatie een belangrijke economische motor voor West Maas en Waal, waarbij de recreatie aan de Maaszijde afgelopen decennia enorm is gegroeid. Het ruime aanbod aan overnachtingsmogelijkheden, musea en de diverse faciliteiten voor waterrecreatie zijn belangrijke trekkers in het gebied. Via het uitgebreide routenetwerk voor fietsers en wandelaars in de gemeente, de dijken langs de Maas en struinroutes zijn de recreatiegebieden en publiekstrekkers onderling en met de rest van de gemeente verbonden. Dit levert gebruikers van het buitengebied op, die hier tijdelijk en recreatief verblijven, waardoor zij andere maatschappelijke behoeften hebben dan de permanente of tijdelijke bewoners van het gebied. De inwoners van West Maas en Waal geven aan zich op dit moment weinig uitgenodigd te voelen om van de aanwezige recreatieve voorzieningen gebruik te maken. Er is behoefte aan een goede verdeling van de recreatie over de gemeente en de seizoenen. De diverse recreatieondernemingen, vooral rond de Gouden Ham, brengen veel bezoekers naar het gebied. In de hoogseizoenen kan dit (verkeers) overlast tot gevolg hebben.

De gemeente kent een redelijk gemêleerde leeftijdsopbouw, maar de groepen jongeren zijn in de minderheid ten opzichte van de andere leeftijdsgroepen. De meeste mensen zijn woonachtig in de kernen op de oeverwal, de komgebieden zijn relatief dunbevolkt. De afgelopen decennia is de populatie van de gemeente gestaag gestegen. West Maas en Waal heeft een aantrekkingskracht op woningzoekenden vanuit verschillende omliggende (stedelijke) agglomeraties. Er is een afwisseling aan woonmilieus met veel groen, ruimte en een relatief betaalbare woningvoorraad ten opzichte van omliggende steden als Utrecht, Den Bosch, Ede en Nijmegen. Dat is een kwaliteit, maar zorgt ook voor een toenemende druk op de woningmarkt

vanuit die gebieden. Er is behoefte aan meer woningen voor diverse doelgroepen, maar in het bijzonder voor jongeren en ouderen.

Figuur 3: Inwoners van West Maas en Waal in de kernen en in het buitengebied in 2023 (bron: CBS)

[3] Erfgoed is een verzamelbegrip voor de sporen, gebouwen, patronen, beplanting, structuren en gebieden die de geschiedenis van de gemeente heeft achtergelaten in de leefomgeving.

3.2 Waardeoordeel

In dit hoofdstuk is de waardering opgenomen die we geven aan de kwaliteiten van de fysieke leefomgeving van het buitengebied. Dat heeft de vorm van waardeoordelen.

Een waardeoordeel beschrijft wat het college vindt van de bestaande kwaliteiten. Het ‘waarderen’ geeft antwoord op de vraag: wat moet er behouden blijven en wat moet verbeteren?

Het doel hiervan is een duidelijk vertrekpunt vast te leggen voor het beleid. Dit sluit aan bij artikel 1.3 van de Omgevingswet. Het is belangrijk om de kwaliteiten niet alleen te benoemen, maar ook te waarderen, omdat meningen hierover kunnen verschillen. Tenslotte is het voor de verbeterdoelen uit de Omgevingswet, de verdere beleidscyclus en het later kunnen evalueren op effecten van belang om vooraf helder te hebben wat de uitgangspositie is.

Kwaliteiten van de leefomgeving

Landschap

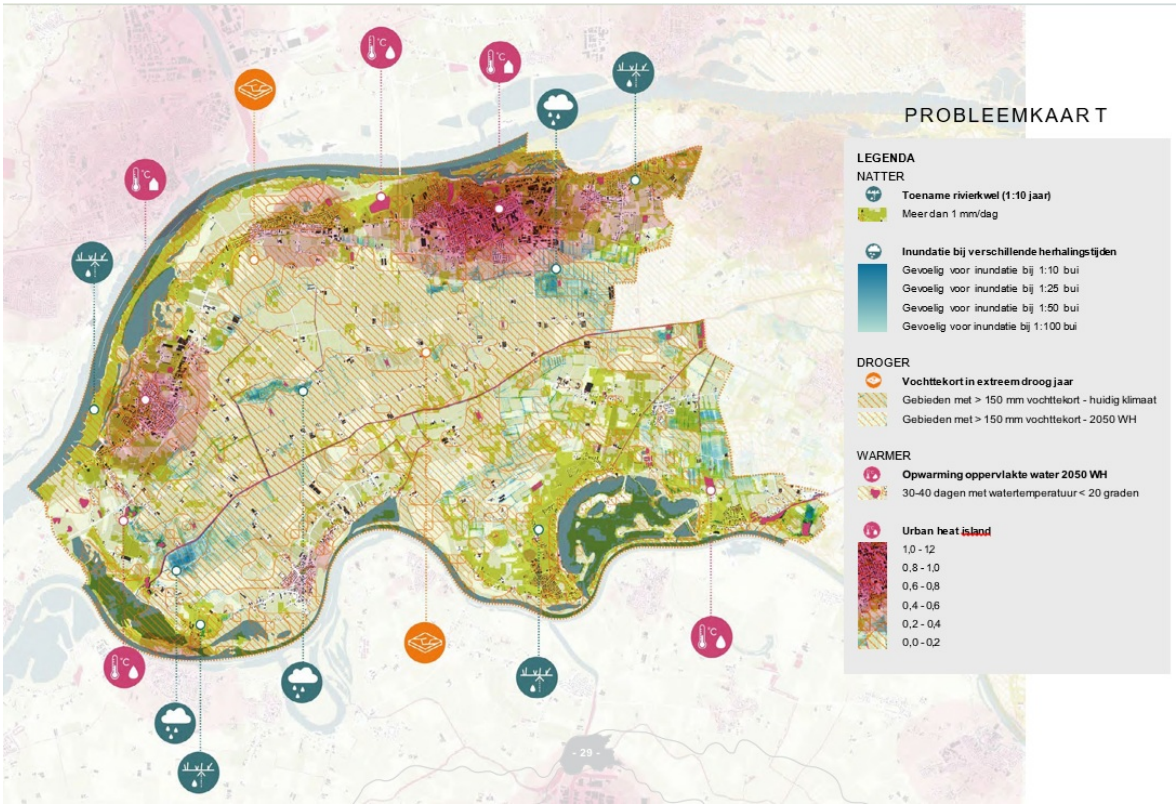
De unieke kwaliteiten van de kom, oeverwallen en uiterwaarden zijn waardevol. Die willen we behouden en versterken. Het landgebruik volgt op dit moment nog enigszins de natuurlijke condities en dat is een goede uitgangspositie voor de toekomst.

Landschap & Natuur

Onze leefomgeving, ook het buitengebied, is zeer kwetsbaar voor perioden van weersextremen, die steeds vaker voorkomen. We zien steeds vaker hevigere en/of langdurige neerslag en kwelperioden voorkomen.

De komgronden liggen laag in het landschap en door de dikke kleilaag blijven deze langer nat.

Langere perioden van droogte hebben als gevolg dat grote delen van het gebied niet van water worden voorzien. Dit is goed te zien op de kaart in figuur 4.

Figuur 4: Kaart met klimaatproblemen voor de gemeente (Bron: IMOSS, Klimaatadaptatieplan gemeente West Maas en Waal, 2022).

Droogte geeft verschillende problemen. De waterzekerheid komt onder druk te staan. Verder heeft het invloed op de stabiliteit en inrichting van (natuurvriendelijke) oevers en naastgelegen wegen.

Er is dus aandacht en verbetering nodig voor de volgende aspecten:

- Daar waar natte natuur aanwezig is moet worden voorkomen dat langdurige droogte leidt tot onherstelbare schade aan de natuurwaarden.
- Ook heeft droogte een groot negatief effect op de vitaliteit van de bodem; zowel in opbouw als in kwaliteit. Steeds meer verzilt ons grondwater. Op termijn is dat een probleem, terwijl het nu nog relatief onzichtbare gevolgen heeft. Van belang is om grotere gevolgen zoveel mogelijk te voorkomen.
- Ook hitte levert steeds meer schade op aan ons buitengebied. Hoewel de kleigronden langer vocht vasthouden dan de zandgronden heeft ook de temperatuur en de zonintensiteit invloed op het gebied.

Het komgebied kent een zeer open, doch groen karakter. Bij (langdurige) perioden van extreme hitte, kan de zonintensiteit, hoge gevoelstemperaturen en het gebrek aan schaduw leiden tot overlast, schade en gezondheidsproblemen. De combinatie droogte en hitte heeft ook invloed op gewassen en graspercelen. Ook vee ondervindt hinder van hitte met een verminderde productie tot gevolg.

Voor meer biodiversiteit liggen de grootste verbeterkansen in het agrarisch gebied, door hier de ecologische verbindingen te versterken.

Erfgoed

Het ruilverkavelingsgebied in de kom is één van de wederopbouwgebieden van nationaal belang. Lange tijd was dit het grootste en meest ingrijpende ruilverkavelingsgebied. Het is van groot belang om dit te beschermen. Het erfgoed staat soms onder druk doordat historische beplantingsstructuren, zoals landschapselementen van voor de ruilverkaveling, door de jaren zijn verdwenen. Ook historische bebouwing staat onder druk doordat het in sommige gevallen een nieuwe bestemming krijgt.

Infrastructuur & mobiliteit

Zowel voor de verkeersveiligheid in het buitengebied als voor de overlast voor landbouwverkeer moet zorg worden gedragen. Een toename van (recreatief) verkeer op landbouwwegen en dijken kan tot overlast zorgen voor de agrarische bedrijfsvoering en een onveilig gevoel geven. Dit verdient aandacht en er is verbetering nodig.

De veerponten moeten in stand worden gehouden. Dit is van belang voor de inwoners, de ondernemers en de recreant. Hiermee wordt de leefbaarheid van het platteland gewaarborgd.

4 Beleidsdoelen

4.1 Doelen uit provinciaal beleid

Kwaliteiten en ontwikkeldoelen landschap Gelderse streek Land van Maas en Waal

Bij nieuwe activiteiten in het buitengebied van de gemeente dient rekening te worden gehouden met de vastgestelde kernkwaliteiten en ontwikkeldoelen van het landschap, zoals opgenomen in de bijlage van de provinciale omgevingsverordening. Daarnaast biedt de provincie een bijbehorende streekgids voor inspiratie. Uitgangspunt is dat alle ruimtelijke ontwikkelingen bijdragen aan de versterking van de kernkwaliteiten van de Gelderse streken. Er zijn voor het Land van Maas en Waal 11 kernkwaliteiten en bijbehorende ontwikkeldoelen gesteld. Aanvullend hierop biedt de streekgids ter inspiratie ook concrete ontwikkeldoelen en -principes voor West Maas en Waal, namelijk:

- Versterk herkenbaarheid van de kommen: onderscheidend grondgebruik en inrichting
- Versterk het landschapsmozaïek van de oeverwal.
- (Her)ontwikkeling agrarische erven
- De Grote Wetering als snoer van groene parels

Handreiking plussenbeleid

De provincie heeft de ‘Handreiking Plussenbeleid’ opgesteld. De provincie stimuleert hiermee niet-grondgebonden veehouderijen die duurzamer willen produceren door ze meer ontwikkelruimte te bieden. Of die ontwikkelruimte wordt geboden hangt af van de vraag welke ‘maatschappelijke plussen’ een initiatiefnemer kan bieden. De provincie voert dit beleid om verduurzaming van niet-grondgebonden veehouderijen mogelijk te maken. Er is nog geen gemeentelijk plussenbeleid.

Het provinciale plussenbeleid speelt zodra een uitbreiding van een niet-grondgebonden veehouderij aan de orde is, die niet wordt toegestaan in het tijdelijke omgevingsplan. Dat kan bijvoorbeeld gaan om het toestaan van een overschrijding van het bouwvlak, ander bebouwingspercentage, een andere bouwhoogte, het afwijken van een stikstofdepositieplafond of het afwijken van dieraantallen. Dit zijn allemaal vormen van uitbreiding van planologische mogelijkheden waarop het plussenbeleid van toepassing is.

De invulling van de plussen kan per gemeente verschillen. De provincie geeft in deze handreiking een richting aan de gewenste invulling. Voor bedrijven die qua planologische mogelijkheden meer dan 500 m2 (dit mag eens per 5 jaar) groeien, zijn één of meer ‘maatschappelijke plussen’ vereist. Het gaat daarbij om aanvullende maatregelen van ruimtelijke kwaliteit op het gebied van milieu, landschappelijke inpassing en/of fysieke maatregelen op het gebied van dierwelzijn. Deze ‘maatschappelijke plussen’ bestaan naast wettelijke eisen en andere voorwaarden zoals een goede landschappelijke inpassing op basis van provinciaal en gemeentelijk beleid.

De provincie vraagt aan gemeenten om deze voorwaarden in hun beleid voor de fysieke leefomgeving mee te nemen. De volgende punten zullen op gemeentelijk niveau moeten worden uitgewerkt:

- Wat is de gewenste werkwijze en dialoog voor de voorgenomen uitbreiding?;
- Welke inhoudelijk accenten zijn gewenst vanuit het lokale beleid, passend bij het gebied, zodat lokaal maatwerk mogelijk is in de geest van de Omgevingswet, Gelderse Omgevingsvisie en Omgevingsverordening;
- Wat is de ondergrens van de extra duurzaamheidsmaatregelen (wat zijn ‘plus-investeringen’?);
- Hoe worden de afspraken met de ondernemer gemaakt?

Kernkwaliteiten Gelders natuurnetwerk en Groene ontwikkelingszone

De actuele natuurdoelen van de provincie Gelderland zijn vooral gericht op herstel van biodiversiteit, versterking van bestaande natuurgebieden en het verbinden van natuur binnen én buiten het Gelders Natuurnetwerk (GNN). De belangrijkste doelen zijn:

1. Biodiversiteit herstellen en versterken

2. Een robuust natuurnetwerk realiseren

3. Het Gelders Natuurnetwerk (GNN) afronden en beheren

4. Natuur buiten natuurgebieden versterken

5. Aanpak van drukfactoren

Naast het GNN heeft de provincie ook de Groene ontwikkelingzone (GO) aangewezen. De provincie heeft ook een Handreiking versterking GO opgesteld en een webformulier voor het berekenen van de versterkingsopgave.

Er zijn zes zones in het buitengebied van de gemeente West Maas en Waal aangewezen waar kernkwaliteiten en ontwikkelingsdoelen voor zijn opgesteld. Dit zijn:
- Land van Maas en Waal
- Winssen – Wamel
- Waaluiterwaarden Weurt – Beneden Leeuwen
- Waaluiterwaarden Wamel – Zaltbommel
- St. Andries – Maas
- Maasuiterwaarden Heumen – Alphen

Met de Uitvoeringsagenda Biodiversiteit 2024-2027 richt Gelderland zich op:
- biodiversiteit in het landelijk gebied;
- biodiversiteit in steden en dorpen;
- betrokkenheid van inwoners bij natuurontwikkeling. De provincie ziet grote kansen in natuurinclusieve landbouw, vergroening van de bebouwde omgeving en samenwerking met gemeenten en maatschappelijke organisaties.

Water en klimaatadaptatie

Het provinciale belang voor water richt zich, naast het waarborgen van de kwaliteit van het grond- en drinkwater, op waterberging en bescherming van het watersysteem. Klimaatadaptatie ziet specifiek op het omgaan met waterveiligheid, wateroverlast, droogte en hitte. De provincie vraagt gemeenten om bij nieuwe activiteiten of ontwikkelingen in de fysieke leefomgeving klimaatadaptatie te bevorderen. De streekgids van de provincie gaat hier verder op in met het specifieke ontwikkeldoel ‘Maak reliëf en ondergrond weer sturend’. Voorbeelden hiervan zijn dat het grondgebruik de ondergrond volgt en de laagste delen van de kom vernat worden.

Wonen

Het provinciale beleid gaat uit van het concentreren van woningbouw binnen bestaande kernen en het zoveel als mogelijk voorkomen van verspreide verstedelijking in het buitengebied.

Overige relevante onderwerpen in de verordening
- Tijdelijk verbod nieuwvestiging en uitbreiding geitenhouderijen.
- Nieuwvestiging van een niet-grondgebonden veehouderijen is niet toegestaan.

4.2 Doelen uit gemeentelijk beleid

In het buitengebied ontstaat meer diversiteit en ruimte voor groen en beleving. De landbouw krijgt nog altijd goed de ruimte, maar wel op een plek die past bij de aard van het agrarisch bedrijf en met meer incorporatie van natuur. In de verschillende deelgebieden uit zich dit op verschillende manieren. De oeverwal is ‘hoog en droog’ en biedt daarmee andere mogelijkheden voor ruimtelijke ontwikkelingen dan de ‘lage en natte’ komgronden en uiterwaarden.

Er zijn vier pijlers waar de Omgevingsvisie op inzet. Deze zijn verder uitgewerkt in ambities. Hieronder geven we per pijler de ambities uit de Omgevingsvisie die betrekking hebben op het buitengebied.

1. Herkenbare, unieke gebieden

De gemeenteraad kiest voor een buitengebied met een nog beter herkenbare identiteit. Dat vraagt om versterken van de unieke kwaliteiten van de verschillende gebieden. Dit betekent weidse, natuurlijke uiterwaarden, een dynamische, afwisselende oeverwal en rust en ruimte in de open komgrond. Er is gekozen

om via groene, recreatieve verbindingen te werken aan biodiversiteit en wateropvang. Aandacht is er voor de plekken waar de grenzen tussen oeverwal en kom zijn vervaagd. Hier wordt ingezet op goede overgangszones.

De gemeenteraad kiest dus voor:
- Het juiste grondgebruik op de juiste plek in het buitengebied;
- Het inzetten op een divers mozaïek van landbouw, recreatie, wonen en natuur op de oeverwal;
- Het inzetten op een goed groenblauw dooraderd komgebied met agrarische activiteiten als hoofdfunctie;
- Het in samenwerking met agrariërs herstellen van historische landschapsstructuren ten behoeve van de groenblauwe verbindingen in het buitengebied;
- Het inzetten op de ontwikkeling van klimaatbuffers met wateropvang/berging in de overgangszone oeverwal-komgrond.

2. Rustig en groen wonen in kleine dorpen

De gemeenteraad heeft gekozen voor rustig, ruim en groen wonen in kleine, klimaatadaptieve dorpen in een landelijke omgeving die op een passende manier kunnen groeien met een focus op wonen voor lokale jongeren en ouderen. De gemeenteraad zet in op levendige, sociale dorpen en buurtschappen die zoveel mogelijk hun eigen basisvoorzieningen behouden.

Hiertoe ondersteunt de gemeente de sociale netwerken en daarmee de leefbaarheid in de dorpen.

De gemeenteraad kiest dus voor:
- Woningbouw in het kader van het VAB-beleid onderbrengen in de dorpsuitbreidingen of in het mozaïek op de oeverwal in plaats van in de open kom met als belangrijkste functie agrarisch.
- Goede huisvesting van internationale werknemers.
- Het bij voorkeur ontwikkelen van zorginitiatieven voor ouderen, gehandicapten of andere zorggroepen in of rond de dorpskernen en nabij voorzieningen. Het realiseren van zorginitiatieven in het buitengebied (komgebied) ver van de voorzieningen is niet mogelijk.

3. Agrarische sector als ruimtelijke drager

De gemeenteraad kiest voor een vitale lokale economie en behoud van de agrarische sector als ruimtelijke drager van de gemeente. Er is ruimte voor de juiste agrariër op de juiste plek. Dit betekent in principe fruitteelt en akkerbouw op de hogere, drogere oeverwal en veeteelt in de lagere komgrond. Hierbij wordt ondersteuning geboden aan agrariërs om natuurinclusiever te werken en nevenactiviteiten te ontplooien als aanvullend verdienmodel.

De gemeenteraad kiest dus voor:
- Het faciliteren van de verbreding van verdienmodellen van agrariërs.
- Het waar mogelijk ondersteunen van agrariërs in het overschakelen naar kringlooplandbouw/ natuurinclusieve landbouw.
- Hulp aan agrariërs bij het verduurzamen en vergroenen van hun bedrijf en de uitdagingen die daarmee gepaard gaan.
- Het inzetten op facilitair grondbeleid. Op die manier wordt de behoefte van lokale agrariërs om te extensiveren of over te schakelen op natuurinclusief ondernemen ondersteund.
- Activiteiten anders dan agrarische mogen aantoonbaar geen hinder opleveren voor de omliggende agrarische bedrijven.

4. Evenwichtige recreatie

De gemeenteraad streeft naar een balans in recreatie, wat het versterken en ondersteunen van de grote recreatieve hotspots betekent, maar ook het zorgen voor betere spreiding over de gemeente. Zo profiteren de Waalzijde en het buitengebied meer van het toerisme en wordt de druk op de Maaszijde verlaagd. Hiervoor worden verschillende recreatieve ‘poorten’ ontwikkeld met ieder hun eigen karakter, kwaliteiten en aantrekkingskracht voor landelijk toerisme. Daarbij is er ook aandacht voor de uitloopgebieden van de dorpen: de recreatie dicht bij huis.

De gemeenteraad kiest dus voor:
- Het ontwikkelen van recreatieve poorten aan de Waalzijde en bij samenkomst van Maas en Waal in het westen van de gemeente.
- Het instand houden van de veerponten.
- Het goed monitoren van de (recreatieve) verkeersstromen op bijvoorbeeld de dijken om eventuele overlast te beperken.

- Het toestaan van kleinschalige verblijfsrecreatie in het buitengebied mits het geen hinder oplevert voor de agrarische ondernemers in het gebied.
- Het beter spreiden van toerisme over de seizoenen door meer ‘slecht weer’ voorzieningen toe te voegen.
- Het verbeteren en toevoegen van (recreatieve) fietsroutes tussen de Gouden Ham, de dorpen en het buitengebied .

5 Beleidsuitwerking

5.1 Inleiding

Het college heeft de ambitie om initiatieven en ontwikkelingen vanuit een integrale benadering tot stand te laten komen. Hierbij worden alle onderdelen en kenmerken van het buitengebied samenhangend bekeken en niet afzonderlijk van elkaar. Het gaat daarbij om onderwerpen als milieu, water, natuur, duurzaamheid, gezondheid, cultuur, infrastructuur en identiteit/ruimtelijke kwaliteit, die in relatie tot elkaar worden afgewogen. Dat krijgt een plaats in de beleidsdoelen die het college nastreeft. Zij bepalen welke maatregelen het college kan en wil nemen en bieden inzicht aan de gemeenteraad voor het toedelen van de gewenste functies aan locaties en het regelen van de activiteiten in het buitengebied.

Het doel van de integrale benadering is om tot een beter evenwicht tussen al die onderwerpen te komen, wat bijdraagt aan een veilige, gezonde en duurzame leefomgeving, zoals bedoeld in artikel 1.3 Omgevingswet.

Bij deze benadering wordt in eerste instantie gezocht naar het zoveel mogelijk koppelen van kansen. Bijvoorbeeld het verbeteren van natuurwaarden aan de uitvoering en vormgeving van fietspaden en dijken, die nodig is vanwege het verbeteren van de verkeersveiligheid. Soms is het niet mogelijk om alle ambities te halen of blijken bepaalde ambities niet of nog niet uitvoerbaar te zijn. De integrale benadering onderbouwt dan de keuze, die nodig is.

5.2 Klimaatadaptatie West Maas en Waal

Het klimaat en daarmee de weersomstandigheden veranderen. Het sterk wisselende karakter in extremen leidt tot diverse problemen, zoals beschreven in paragraaf 3.1. Dit vraagt om een robuust en adaptief watersysteem. Klimaatadaptatie is een verzameling van ingrepen met als doel onze leefomgeving klimaatbestendig te maken, waarbij we ernaar streven de negatieve gevolgen door hevige neerslag, droogte en hitte te verminderen. Hiermee sluiten we ook aan op de doelen van de provincie voor klimaatadaptatie, namelijk het het omgaan met waterveiligheid, wateroverlast, droogte en hitte.

Vanuit deze trends wil het college inzetten op het volgende beleid voor klimaatadaptatie:

De gemeente werkt aan het ontwikkelprincipe ‘Grondgebruik volgt de ondergrond’ uit de streekgids van de provincie Gelderland, door ruimtelijke ordening te laten volgen aan de ondergrond. Nieuwe woningen vanuit het VAB beleid wil de gemeente onderbrengen op de oeverwal en op de overgangszone oeverwal-kom. Hiermee blijft de kom groen en agrarisch.

Verder vergroten we het aanpassingsvermogen (adaptatiecapaciteit) van de ruimtelijke omgeving van het buitengebied van de gemeente aan een veranderend klimaat (definitie uit Klimaatadaptatieplan gemeente West Maas en Waal, IMOSS, 2022). Dit beleid is verder uitgewerkt in het thematisch programma Klimaatbestendig West Maas en Waal. Hierin is gekozen om in te zetten op besparen - vasthouden - bergen – afvoeren van water. Met deze reeks draagt de gemeente bij aan de doelen van de provincie om beter om te gaan en waar mogelijk voorkomen van wateroverlast en droogte.

Besparen doen we door zo min mogelijk water te verbruiken en het water dat we hebben, proberen we zo veel mogelijk te hergebruiken. We stimuleren anderen om hetzelfde te doen. We proberen het water zo veel mogelijk vast te houden waar het valt. Dit kan bijvoorbeeld door structuurwijzigingen om water vast te houden of door te werken aan bodemstructuur om de doorlatendheid te verhogen. Het waterbergend vermogen van watergangen kan vergroot worden door verbreding of door het toevoegen van natuurlijke oevers. Dat laatste heeft ook een meerwaarde voor biodiversiteit. Dat betekent ook dat particulieren het regenwater op hun terrein moeten bergen, tenzij dat echt niet kan. Wij zorgen ervoor dat het water op een plek komt waar het geen schade oplevert. Overlast proberen we te minimaliseren, door ruimte te maken waar water de bodem in kan trekken. Zo zorgen we er ook voor dat het water bijdraagt in de bestrijding van droogte.

De ruimte voor klimaatadaptatie in West Maas en Waal is heel beperkt en staat ook onder druk van andere maatschappelijke opgaven. In het Uitvoeringsprogramma Klimaatbestendig West Maas en Waal is dit

beschreven. Daarin is onderscheid gemaakt in ‘huisregels’ (werkwijzen die het college zoveel mogelijk altijd wil nakomen) en ‘kansenpakkers’ (werkwijzen die extra voordeel opleveren).

Vanuit dit beleid en de waargenomen trends wil het college voor het buitengebied inzetten op het volgende beleid voor klimaatadaptatie:
- Klimaatproblematiek mag niet worden afgewenteld op andere gebieden.
- Bij herinrichtingen, reconstructies en/of (ruimtelijke) ontwikkelingen is een robuust watersysteem leidend.
- Bij versterkingen van de groenstructuur vooral inheemse planten gebruiken ten gunste van de biodiversiteit. Daarbij richten op de zogeheten groenblauwe dooradering.
- Klimaataanpak primair richten op behoud van het komgebied (landschappelijk, economisch, recreatief) en waar mogelijk het gebied versterken in samenwerking met gebiedspartijen. Hierbij stimuleren we initiatieven op perceelsniveau die bijdragen aan het waterbergend vermogen van de kom.

‘Kansenpakkers’ zijn:
- Bij (her)inrichtingen, reconstructies en/of (ruimtelijke) ontwikkelingen worden kansen voor meer niet-agrarisch groen en biodiversiteit onderzocht.
- Bij elke herinrichting van de openbare ruimte stimuleert het college inwoners om een bijdrage te leveren aan afkoppelen en bergen van regenwater.

Voor een meer uitgebreide beschrijving van dit beleid wordt verwezen naar het (thematisch) uitvoeringsprogramma Klimaatbestendig West Maas en Waal.

Verder liggen er ook kansen om de provinciale doelen voor biodiversiteit, waterbeheer en klimaatadaptatie in één integrale aanpak te combineren. Gelderland stimuleert een robuust biodiversiteitsnetwerk, klimaatbestendige landschappen en versterking van natuur buiten de formele natuurgebieden. Onderstaande functiecombinaties zijn kansrijk in West Maas en Waal:
- Groenblauwe dooradering komgebied.
- Klimaatbuffers langs weteringen en sloten.
- Bloemrijke dijken en bermen als biodiversiteitslint.
- Natuurinclusieve landbouw rondom dorpen.
- Waterberging gecombineerd met recreatie en natuurontwikkeling.
- Herstel van poelen en natte graslanden.

Dit zijn projecten die tegelijk bijdragen aan de provinciale doelen voor biodiversiteit, klimaatadaptatie en waterbeheer én vaak kansrijk zijn voor subsidiëring vanuit provincie, waterschap Rivierenland en soms het GLB of het Nationaal Programma Landelijk Gebied.

Sturingsfilosofie

We maken zoveel mogelijk gebruik van gemeentelijke eigendommen om zelf klimaatadaptieve maatregelen uit te voeren, maar in het buitengebied is maar weinig gemeentelijk eigendom. Daar waar particulieren bereid zijn een bijdrage te leveren, nemen wij deze kansen graag aan en zet de gemeente zich in om agrariërs waar mogelijk te ondersteunen. Daarnaast zullen maatregelen door het waterschap en de provincie worden uitgevoerd. Regionaal is er een werkgroep waarin gemeente, waterschap en provincie samenwerken. De provincie Gelderland is trekker van deze werkgroep.

5.3 Agrarische activiteiten

De afgelopen 20 jaar is het aantal landbouwbedrijven geleidelijk afgenomen. Hierbij zien we dat bijna alle typen bedrijven zijn afgenomen, behalve geitenhouderijen. Er is vooral een grote afname van melkveehouders. Dit heeft niet geleid tot een even grote afname van het aantal dieren. Het aantal runderen is wel afgenomen, waarbij de grootste afname zit in het aantal melkvee. Het aantal varkens is sterk toegenomen. Daarnaast zien we dat in de omliggende gemeenten de laanbomenteelt en pot- en containerteelt toeneemt. Dit zou ook in West Maas en Waal kunnen. De grootste zorg bij agrariërs is het verlies van

landbouwgrond aan andere ruimtevragers of dat er beperkingen bij komen voor het agrarisch gebruik door andere activiteiten in het buitengebied.

Vanuit deze trends wil het college inzetten op het volgende beleid voor agrarische activiteiten:

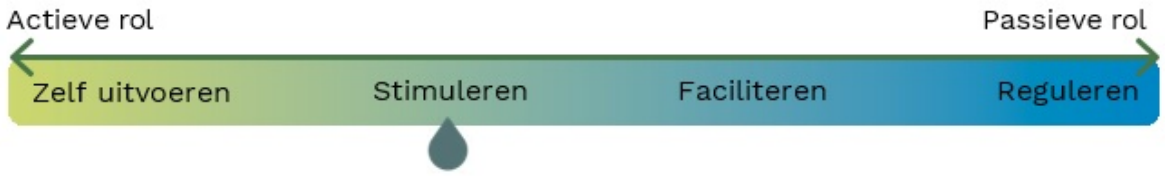
We versterken het onderscheid tussen het komgebied, de oeverwal en de uiterwaarden. Het komgebied behoudt zijn focus op grondgebonden agrarisch gebruik. Hier is ook ruimte voor intensieve landbouwbedrijven, maar enkel op de plekken die hiervoor zijn aangewezen en niet op nieuwe plekken. Op de oeverwal is een kleinschalig landschap met een mix van functies en activiteiten voorzien, zoals agrarisch gebruik, wonen en recreatie. De uiterwaarden behouden de focus op riviernatuur. Andere functies, zoals landbouw en extensieve recreatie, zijn hier ook mogelijk wanneer ze samen opgaan met de natuur.

Verplaatsen intensieve landbouwbedrijven

Vanwege de milieugevoeligheid van wonen en recreatie willen we op de oeverwal en rondom de dorpen intensieve landbouwbedrijven afbouwen. We zullen de intensieve landbouwbedrijven op deze locaties stimuleren om vrijwillig te verplaatsen. Doordat er maar een beperkt aantal plekken is in het komgebied, kan er pas verplaatst worden wanneer er een intensief landbouwbedrijf in de kom stopt. Wanneer dit gebeurt, neemt de gemeente een actieve rol in en gaat het gesprek aan met intensieve bedrijven op de oeverwal en in de overgangszone om te onderzoeken hoe ze te laten verplaatsen. Hierbij kan ook financiële ondersteuning nodig zijn. Hiervoor moet nog financiering worden geregeld. Daarnaast zou het plussenbeleid hierbij een mogelijkheid kunnen bieden, waarbij de sloop van de agrarische bebouwing op de oeverwal als plusinvestering geldt en de ondernemer een groeimogelijkheid aangeboden krijgt in het komgebied.

Sturingsfilosofie

De gemeente neemt een stimulerende rol op zich.

Toegestane hoofd- en nevenactiviteiten in het buitengebied

Het buitengebied is hoofdzakelijk bedoeld voor agrarische activiteiten. Bedrijven mogen daarnaast een nevenactiviteit ontwikkelen. Nevenactiviteiten onderscheiden zich van hoofdactiviteiten doordat ze naast de agrarische hoofdactiviteit plaatsvinden en ondergeschikt zijn aan deze hoofdactiviteit.

Hiervoor gelden beperkingen in vloeroppervlak. Daarnaast mag de nevenactiviteit geen aanzienlijke verkeersaantrekkende werking hebben. Wanneer een agrarisch bedrijf stopt kan het middels het VAB-beleid veranderen van hoofdfunctie. Hierbij geldt een maximale oppervlakte van 500 m2 dat daarvoor mag worden hergebruikt. De rest van de bebouwing moet worden gesloopt. Het beleid voor toegestane hoofd- en nevenactiviteiten onderscheid verschillende gebieden.

In het komgebied ligt de nadruk op het agrarisch gebruik en vitale agrarische bedrijven. Laanbomenteelt en pot- en containerteelt is hier vanwege de openheid niet toegestaan. Andere hoofd- en nevenactiviteiten zijn alleen gewenst als ze dit ondersteunen of als het bedrijven zijn die ook zijn gebonden aan het buitengebied. Toegestane hoofdactiviteiten zijn bijvoorbeeld loonbedrijven, kaasmakerijen en maneges. Voorbeelden van activiteiten die alleen zijn toegestaan als nevenactiviteiten zijn een B&B, een zorgboerderij en huisvesting voor internationale werknemers.

Hiermee kiezen we ervoor om in het komgebied minder recreatieve hoofdactiviteiten toe te staan ten opzichte van beleid uit het verleden. Dit doen we zodat we de agrarische bedrijven die hier zitten voldoende ruimte hebben voor hun agrarische activiteiten en niet in de knel komen met andere activiteiten in hun omgeving.

Op de oeverwal ligt de nadruk op een mix van activiteiten, passend in het landschapsmozaïek van de oeverwal. Hier zijn agrarische activiteiten, kleinschalige recreatieve activiteiten, zorgbedrijven en dagopvang met een agrarisch karakter en huisvesting van internationale werknemers als hoofdactiviteit en nevenactiviteit toegestaan. De gemeente kiest ervoor om laanbomenteelt op de oeverwallen niet toe te staan,

vanwege het risico op aantasting van het karakteristieke afwisselende landschap door de grootschaligheid en intensiteit van de teelt. Het komgebied rondom de dorpen is aangewezen als overgangsgebied van de kom naar de oeverwal.

Hier gelden dezelfde regels als voor de oeverwal. Hiermee kiezen we ervoor om op de oeverwal en de overgangsgebieden hiernaartoe meer recreatieve hoofdactiviteiten toe te staan ten opzichte van het beleid uit het verleden. Hiermee versterken we de recreatie en toegankelijkheid van het landelijk gebied en volgen we het ontwikkelprincipe van de provincie Gelderland uit de streekgids.

Het beleid onderscheidt verder een recreatieve overgangszone en het GNN en ecologische verbindingszone. In de recreatieve overgangszone zijn nog meer recreatieve hoofdactiviteiten mogelijk. In de GNN en ecologische verbindingszone worden beperkingen voor recreatie gesteld om de natuurwaarden te beschermen.

Er zijn ook activiteiten waarvan het niet wenselijk is dat deze ontwikkelen vanuit milieu overwegingen en ruimtelijke kwaliteit. Het geitenmoratorium blijft onverkort van kracht om bescherming van de volksgezondheid te borgen. Uitbreiding en nieuwvestiging van geitenhouderijen is niet mogelijk. Daarnaast is laanbomenteelt en pot- en containerteelt niet toegestaan. Dit geldt in de kom en op de oeverwal.

Sturingsfilosofie

Met de aanpassingen van het nevenbeleid worden nevenactiviteiten per zone beter gereguleerd. Door meer helderheid te bieden in de mogelijkheden worden nevenactiviteiten gefaciliteerd.

Plussenbeleid

Agrarische bedrijven mogen een bouwvlak tot 1,5 ha grootte hebben. De gemeente kiest ervoor om intensieve veehouderijen in het komgebied een groeimogelijkheid tot 2,5 ha te geven, waarvan maximaal 70% mag worden bebouwd, wanneer de ondernemer gebruik maakt van het plussenbeleid.

Hiermee sluit de gemeente aan bij het provinciale beleid. We zoeken hiermee naar een evenwichtige benadering waarin agrariërs perspectief houden, terwijl gezondheid, natuur en leefbaarheid worden beschermd. Voorwaarden hierbij zijn daarom dat de uitbreiding zorgvuldig landschappelijk wordt ingepast, de omgeving niet onevenredig wordt geschaad en dat er geen toename is van dieraantallen. Bestaande, strenge kaders en randvoorwaarden voor natuur, landschap, water, gezondheid, luchtkwaliteit, geur, mest en stikstof vanuit de provincie en gemeente blijven leidend. Daarnaast investeert de ondernemer in een bovenwettelijke plusmaatregel. De ondernemer kan kiezen uit deze plussen: milieu, dierenwelzijn, ruimtelijke kwaliteit, sociale binding, veiligheid of een extra bijdrage aan het gebied. Daarbij kiest de gemeente ervoor om het accent van de plusmaatregelen te leggen op ruimtelijke kwaliteit, door dit financieel aantrekkelijker te maken. Bij ruimtelijke kwaliteit gaat het om maatregelen die bijdragen aan een goede omgevingskwaliteit of ecologische verbindingszones. Verder is participatie met de omgeving verplicht wanneer gebruik wordt gemaakt van het plussenbeleid.

Groei van het bedrijf in andere vormen, zoals toename van dieraantallen, is niet toegestaan, tenzij er bijzondere omstandigheden zijn die het toelaten van meer dieren toch rechtvaardigen. Dit betekent dat we in principe geen uitbreiding van het aantal dieren toelaten. Die bijzondere omstandigheden zijn dan gelegen in een fundamentele of cruciale verbetering van de kwaliteit van de leefomgeving, die op voorhand aan te tonen is. Daarmee is er dus een zware motiveringsplicht vanuit de te bereiken kwaliteitsverbetering om ondanks ‘nee-beleid’ toch positief te besluiten.

Uitbreidingen van intensieve veehouderijen op de oeverwal en in de overgangszone oeverwal – kom en de recreatieve overgangszone zijn niet mogelijk.

Sturingsfilosofie

Met deze voorstellen faciliteert de gemeente de wens om te kunnen groeien. Daarnaast stimuleert de gemeente gewenste ontwikkelingen in het buitengebied.

5.4 Leegstand van gebouwen

Leegstaande vrijkomende agrarische bedrijfsbebouwing (VAB) is gevoelig voor verloedering en illegale of verdachte activiteiten. Met name bij grotere schuren is hergebruik of sloop complex. Dit komt doordat niet alles mag in het buitengebied en doordat onderhoud van panden of sloop duur is. Om het buitengebied mooi te houden is het van belang dat verloedering wordt tegengegaan. De gemeente heeft te weinig capaciteit en mankracht om hierop te handhaven. Het mogelijk maken van passende andere activiteiten in de leegstaande schuren, of het versoepelen van de sloop is dus erg belangrijk om leegstand tegen te gaan.

Vanuit deze trends wil het college inzetten op het volgende beleid voor leegstand van gebouwen:

Met het VAB-beleid wil de gemeente mogelijkheden bieden aan eigenaren van vrijgekomen agrarische bebouwing (VAB), waarbij bedrijfsbebouwing mag worden omgezet naar een woonfunctie door transformatie of door sloop en vervangende nieuwbouw. Tot 1000 m2 gesloopte bebouwing is alleen uitbreiding van de bestaande woning mogelijk. Boven 1000 m2 sloop is nieuwbouw van één tot drie woningen toegestaan, afhankelijk van het oppervlak van de bedrijfsbebouwing dat gesloopt wordt. Oppervlakten van meerdere eigenaren mag bij elkaar worden opgeteld (salderen) om zo het te slopen oppervlak uit te breiden. De gedachte achter het VAB-beleid is dat op deze manier voldoende financiële middelen worden gegenereerd zodat de vrijkomende agrarische bebouwing kan worden gesloopt. Hiermee is het beleid ten opzichte van het verleden verruimd, voorheen mocht er maximaal één compensatiewoning worden gebouwd.

Naast functieverandering naar wonen kan de vrijkomende agrarische bebouwing ook omgezet worden naar een andere niet-agrarische functie, bijvoorbeeld extensieve verblijfsrecreatie of opslag. Hierbij geldt beleid over hoofd- en nevenactiviteiten. Hierbij geldt een sloopverplichting voor de overtollige bedrijfsgebouwen die geen nieuwe functie krijgen.

Vanwege de focus op agrarisch gebruik zet de gemeente in het komgebied in op sloop van leegstaande bebouwing, maar herbouw van compensatiewoningen op de oeverwal of de overgangszone. Woningbouw in het komgebied is niet mogelijk omdat het kan zorgen voor beperkingen voor agrarisch gebruik in de directe omgeving en het meer verkeer oplevert. De eigenaar van de te slopen gebouwen mag zelf de compensatiewoningen bouwen op een locatie op de oeverwal of met een voucher de bouwrechten aan een andere partij doorverkopen.

Hiermee is het beleid aangepast ten opzichte van het verleden, toen mochten in het komgebied wel nieuwe woningen worden ontwikkeld.

Sturingsfilosofie

Met deze voorstellen faciliteert de gemeente ondernemers met vrijkomende agrarische bebouwing om hier een nieuwe functie voor te vinden of te slopen. Ook reguleert de gemeente dat er geen nieuwe woningen worden toegevoegd in de kom.

5.5 Natuur, landschap en biodiversiteit

West Maas en Waal is een groene agrarische gemeente. Als gemeente houden we in ons werk al rekening met de biodiversiteit. We hebben de afgelopen jaren diverse projecten uitgevoerd om de biodiversiteit

te verbeteren. De grootste opgave voor biodiversiteit, zoals ook benoemd in hoofdstuk 3, is het versterken van de ecologische verbindingen in het landbouwgebied.

Vanuit deze trends wil het college inzetten op het volgende beleid voor natuur, landschap en biodiversiteit in het buitengebied:

De gemeente zet in op het behoud van het kenmerkende landschap van West Maas en Waal met onderscheid tussen oeverwal en komgebied.

West Maas en Waal wil zich de komende jaren samen met inwoners en organisaties inzetten voor het verbeteren van biodiversiteit. Dit is vastgelegd in het biodiversiteitsplan (vastgesteld 10 oktober 2024).

Daarbij wordt beoogd:
- Te zorgen voor meer ruimte waar (wilde) planten en dieren kunnen leven;
- Te zorgen dat de kwaliteit van die plekken beter wordt, zodat ze geschikt worden voor meerdere soorten planten en dieren;
- Te zorgen dat al deze plekken zo goed mogelijk met elkaar verbonden zijn, zodat planten en dieren er ook kunnen komen en er tussen populaties voldoende genetische uitwisseling is.

Voor het buitengebied willen we veel winst voor biodiversiteit behalen, door groenblauwe verbindingen te ontwikkelen passend binnen het omliggende agrarisch gebruik en waar mogelijk in combinatie met recreatie. Hiermee sluiten we ook aan op de ontwikkelprincipes van de streekgids van de provincie Gelderland. Groenblauwe dooradering is een essentieel ondersteunend instrument voor het Gelders Natuurnetwerk. Het vergroot de ecologische samenhang, versterkt biodiversiteit en verbindt natuurgebieden in het agrarisch landschap, waardoor het GNN beter functioneert als robuust natuurnetwerk. Voor projecten in West Maas en Waal kan GBDA bovendien een belangrijke schakel zijn tussen natuurontwikkeling, agrarisch natuurbeheer, wateropgaven en landschappelijke kwaliteit. Concreet betekent dit dat de gemeente inzet op versterking van de lijnvormige landschapselementen die verspreid liggen door het landschap, zoals hagen, bomen, natuurlijke oevers en bloemrijke bermen en bloem- en kruidenrijke randen langs percelen. Dit gecombineerd met losse elementen als poelen, kleine bosjes en dergelijke. Dit soort elementen leveren schuilmogelijkheden, mogelijkheden om langs te trekken en leefgebied voor planten en dieren. De kwaliteit van het agrarische gebied voor biodiversiteit wordt hiermee in zijn geheel verbeterd. Deze kwaliteit wordt nog verder verbeterd met gerichte kleine voorzieningen, zoals nestkasten voor steenuil of voor andere vogels zoals de torenvalk.

We leggen hierbij de nadruk op het ontwikkelen van noord-zuidverbindingen. Hierbij beginnen we met het versterken van één noord-zuidverbinding als pilot. Het doel van deze pilot is enerzijds om te laten zien hoe de ambities in een concreet gebied gestapeld kunnen worden zodat ze elkaar versterken en er een aantrekkelijk landschap wordt gecreëerd. Als stakeholders zien hoe dit uitpakt, kunnen ze eerder bereid zijn om mee te doen aan een volgend onderdeel van het gebiedsplan. Anderzijds is het doel om te testen hoe verschillende stakeholders met behulp van verschillende middelen (subsidies provincie en waterschap, plussenbeleid, grondruil etc.) tot een gezamenlijk plan kunnen komen. Zie hiervoor hoofdstuk 6 Maatregelen. Vrijwillige deelname van agrariërs is het uitgangspunt. Zij worden gestimuleerd via het plussenbeleid en subsidies. Voor de gemeente zien we hier een regierol, met samenwerking met het gebied en betrokken partners vanaf de start.

Verder is de bestemming en ontwikkeling van de buitendijkse gebieden gericht op behoud en versterking van de natuurfunctie in combinatie met hoogwaterveiligheid. Grote delen van de uiterwaarden zijn al ontwikkeld tot natuurgebied. In de uiterwaarden richt de ontwikkeling zich op versterking van stroomdalgraslanden, leefgebied voor weidevogels, foerageergebied voor watervogels en verbetering van de ecologische verbinding tussen de uiterwaarden en aangrenzende natuurgebieden. Om dit te realiseren kunnen onderstaande maatregelen worden ingezet:
- Extensief maaibeheer.
- Gefaseerd maaien.
- Beperken van bemesting.
- Ontwikkeling van plas-dras situaties.
- Aanleg van struweel en ooibos op geschikte locaties.
- Behoud van openheid voor weidevogels.

De grote wetering wordt momenteel opgepakt binnen de groene mantel met het Waterschap als kartrekker.

Voor de gemeente is in deze zone de combinatie met agrarische activiteiten belangrijk. Langs de Grote Wetering wordt ingezet op natuurvriendelijke oevers, verbetering van water- en oevervegetaties en versterking van leefgebied voor amfibieën, insecten en kleine zoogdieren. Om dit te realiseren kunnen onderstaande maatregelen worden ingezet:

- Aanleg of behoud van natuurvriendelijke oevers.
- Verbreden van oeverzones.
- Verminderen van harde beschoeiingen.
- Inzaaien van inheemse kruidenrijke vegetaties.
- Verbeteren van waterkwaliteit en doorstroming.
- Realiseren van ecologische verbindingszones.

Andere maatregelen om aan de doelen te werken liggen op eigen grondeigendom. Hierbij gaat het onder andere om het toepassen van ecologisch bermbeheer. Dit is ook in hoofdstuk 6 Maatregelen terug te vinden. Zie ook het biodiversiteitsplan van de gemeente.

Sturingsfilosofie

De gemeente voert zoveel mogelijk van de maatregelen zelf uit, op eigen grondgebied. Daarnaast stimuleert de gemeente andere grondeigenaren in het buitengebied om groenblauwe verbindingen verder te versterken.

5.6 Wonen in het buitengebied

West Maas en Waal heeft vanwege de centrale ligging en het diverse woonaanbod een grote aantrekkingskracht op de omgeving. Er is in de gemeente behoefte aan voldoende passende en betaalbare woonvormen. De huidige inwoners hebben behoefte aan met name meer woningen voor starters en ouderen. Er zijn ook woningzoekenden uit andere gemeenten. Agrariërs hebben de wens om het buitengebied zoveel mogelijk te sparen. Een van de actuele vraagstukken in het buitengebied is huisvesting van internationale werknemers, die vooral werkzaam zijn in de fruitteelt en dan met name in het plukseizoen.

Vanuit deze trends wil het college inzetten op het volgende beleid voor wonen in het buitengebied:

De gemeente maakt onderscheid tussen mogelijkheden voor wonen op de oeverwal en mogelijkheden in het komgebied. Op de oeverwal zetten we in op een mix van functies, waarvan wonen er één is. Hier mag in de toekomst meer gewoond worden. In het komgebied zien we juist het agrarische gebruik als belangrijkste functie, waardoor we hier de mogelijkheden voor wonen willen beperken.

Tijdelijke huisvesting internationale werknemers

Er is beleid ontwikkeld vanuit het 'Actieplan internationale werknemers' en uitgewerkt in dit programma. Het nieuwe beleid moet goede, veilige en tijdelijke huisvesting voor internationale werknemers mogelijk maken. De gemeente staat drie varianten toe voor huisvestigingsmogelijkheden voor internationale werknemers (IW's) die aansluiten bij de praktijkbehoefte van agrariërs:

- Variant 1: een ondernemer kan op eigen terrein seizoensgebonden huisvesting voor de eigen IW's realiseren. Dit is toegestaan tot 50 werknemers.
- Variant 2: een ondernemer kan op eigen terrein huisvesting voor IW's werkzaam bij andere bedrijven realiseren. Dit is toegestaan tot 50 werknemers, inclusief eigen werknemers. Hier geldt beleid voor nevenactiviteiten in het buitengebied en dus ook een begrenzing tot 350 m2 voor huisvestigingsmogelijkheden als nevenactiviteit.
- Variant 3: een ondernemer stopt met het huidige agrarische bedrijf en wil het vastgoed transformeren tot huisvesting van internationale werknemers voor andere ondernemers. Dit valt ook onder het beleid van toegestane hoofd- en nevenactiviteiten in het buitengebied. Als hoofdactiviteit is dit alleen toegestaan op de oeverwal en heeft een maximum tot 100 werknemers, waarbij 24/7 een beheerder aanwezig is.

Voor de varianten 1 en 2 zijn regels vastgelegd in de beleidsregels in hoofdstuk 7. Voor de varianten 2 en 3 geldt de 80-10-10 regel: - 80% is voor de lokaal werkende IW'ers; - 10% is voor regionale opvang; - 10% is voor bovenregionale opvang. Landschappelijke inpassing is in alle gevallen verplicht. Werkgevers die huisvesting aan IW's aanbieden zijn in het bezit van een certificaat SNF of een certificaat AKF, of ge-

lijkwaardig. Werkgevers houden toezicht op het naleven van de bij het certificaat behorende afspraken en verplichtingen.

Sturingsfilosofie

Met de aanpassingen van het beleid wordt de huisvesting van internationale werknemers beter gereguleerd.

5.7 Recreatie in het buitengebied

Recreatie concentreert zich met name aan de Maaszijde. De Gouden Ham en De Schans zijn twee grote recreatiegebieden, gelegen in het buitendijkse gebied aan de Maas. Dit zijn economisch waardevolle gebieden, maar ze zorgen ook voor extra druk op het buitengebied, bijvoorbeeld in de vorm van extra verkeersdrukte.

Vanuit deze trends wil het college inzetten op het volgende beleid voor recreatie in het buitengebied:

De gemeente zoekt een balans tussen de recreatiebehoefte en de impact op de inwoners van de gemeente. De gemeente wil daarom dat de inwoner beter mee kan profiteren van de aanwezige voorzieningen. Intensieve recreatie blijft geconcentreerd in de Gouden Ham en De Schans, maar we willen een positieve wisselwerking tussen deze gebieden en de rest van het buitengebied.

Recreatieve poorten

Met de ontwikkeling van verschillende recreatieve 'poorten', met ieder hun eigen karakter, kwaliteiten en aantrekkingskracht, wordt recreatie beter verdeeld over de gemeente en de seizoenen en kan de inwoner mee profiteren van de aanwezige voorzieningen. De gemeente gaat onderzoeken hoe in samenwerking met bewoners, agrariërs en lokale organisaties in het zoekgebied mogelijkheden en kansen benut kunnen worden voor de ontwikkeling van de recreatieve poorten.

Sturingsfilosofie

Door het te onderzoeken, kan de gemeente een stimulerende rol op zich nemen.

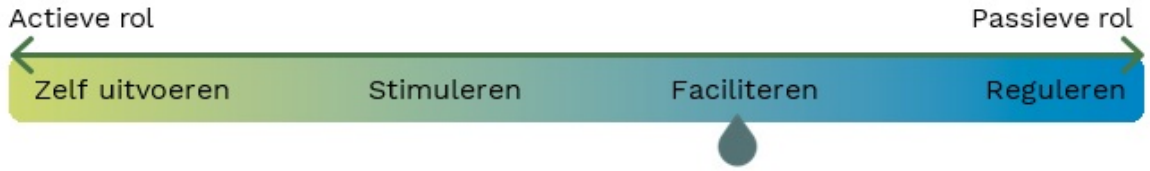

Recreatieve overgangszones

Dit betekent onder andere het inzetten op recreatie in het buitengebied. Rondom de recreatiegebieden wijzen we recreatieve overgangszones aan. Deze overgangsgebieden zijn hoofdzakelijk agrarisch, maar geven ook ruimte aan recreatie, zoals B&B's en streekwinkels. Dit kunnen hoofdactiviteiten zijn, maar ook nevenactiviteiten bij agrarische bedrijven. Dit is terug te vinden in het beleid voor hoofd- en nevenactiviteiten. Hiermee is het beleid in de overgangszone met het recreatiegebied aangepast ten opzichte van het verleden, doordat er meer mogelijk is voor recreatie.

Sturingsfilosofie

De gemeente maakt ontwikkeling van extensieve recreatie mogelijk in regelgeving en beleid en is daarmee faciliterend.

Recreatieve ontsluiting

Daarnaast zet de gemeente in op een betere recreatieve ontsluiting van het buitengebied door het toevoegen van (recreatieve) fietsroutes en het verbeteren van wandelverbindingen van het buitengebied. Er moet nog onderzocht worden waar deze verbindingen komen en of deze gecombineerd kunnen worden met de groenblauwe noord-zuidverbindingen. Daarnaast zal de gemeente verkeersstromen in het buitengebied gaan monitoren, zodat beter inzicht is in de verkeersstromen, de benodigde capaciteit en veiligheid van de wegen.

Sturingsfilosofie

De gemeente kan hier een uitvoerende rol pakken, door zelf de gronden te vinden en verbindingen aan te leggen.

5.8 Veren

De veren zijn van groot belang voor de leefbaarheid en bereikbaarheid in deze regio. Dat geldt voor de Maasveren en ook voor het veer Wamel-Tiel. In het verleden waren de veerdiensten van verschillende stichtingen en organisaties. Ook waren ze afhankelijk van vrijwilligers.

Vanuit deze trends wil het college inzetten op het volgende beleid voor de veren:

De gemeente zet zich in voor de instandhouding van de veren en goede communicatie over de veerdiensten.

Voor de maasveren maakt de gemeente afspraken met de gemeenten Oss en Maasdriel en levert een financiële bijdrage. Daarnaast maakt de gemeente afspraken met de veerdiensten over communicatie om deze voor de gebruikers helderder en toegankelijker te maken, bijvoorbeeld over de beschikbare vaartijden.

Sturingsfilosofie

Door afspraken te maken met organisaties stimuleert de gemeente het instandhouden van de veerdiensten.

6 Maatregelen

6.1 Samenwerking met andere partijen en financiën

De gemeente is trekker van een groot aantal van de hieronder voorgestelde maatregelen en heeft middelen, inzet en financiering beschikbaar gesteld. Ook is er een aantal projecten die de gemeente niet alleen kan financieren en waarvoor aanspraak wordt gedaan op subsidies van de provincie.

6.2 Andere maatregelen dan publiekrechtelijke besluiten

Verplaatsen intensieve bedrijven

Op het moment dat er een intensief landbouwbedrijf in de kom stopt, is er plek voor een bedrijf op de oeverwal om te verplaatsen. De gemeente zal dan een actieve rol innemen en in gesprek gaan met de intensieve bedrijven op de oeverwal en in de overgangszone om te onderzoeken hoe ze te laten verplaatsen. Wanneer er een bedrijfscontactfunctionaris voor agrariërs komt, zie paragraaf 6.7, dan zou deze ook dit project kunnen uitvoeren.

Indicatie uitvoeringstermijn

Afhankelijk van wanneer er een intensief bedrijf stopt in het komgebied.

Recreatieve poorten

De gemeente gaat onderzoeken in samenwerking met bewoners, agrariërs en lokale organisaties in het zoekgebied welke mogelijkheden en kansen benut kunnen worden voor de ontwikkeling van de recreatieve poorten. Zo kan er ook beter worden ingezet op het laten meeprofiteren van lokale inwoners van de recreatieve voorzieningen.

Indicatie uitvoeringstermijn

Het project start op korte termijn.

6.3 Feitelijke handelingen

Ecologisch bermbeheer

De gemeente gaat ecologisch bermbeheer toepassen. De volgende onderdelen worden uitgewerkt om het ecologische bermbeheer invulling te geven:

- Het opstellen van een nieuw bermbeheerplan, waarin het aantal bermen dat ecologisch wordt beheerd wordt vergroot en waarin wordt beschreven hoe het maaibeheer wordt uitgevoerd (maaifrequentie, maaiperiodes, gefaseerd maaien, te gebruiken maaimaterieel);
- Op basis van het verschil in kosten tussen regulier beheer en ecologisch beheer met de maaizuiger met ecokop bepalen welke bermen ecologisch kunnen worden beheerd;
- Het opnemen van de nieuwe beheereisen uit het bermbeheerplan in de aanbestedingsdocumenten en contracten (gefaseerd werken, gebruik materieel en certificaat uitvoerders, of kortgezegd: werken volgens Kleurkeur).

<u>Indicatie uitvoeringstermijn</u>

Het project wordt uitgevoerd zodra dat planningstechnisch mogelijk is. De praktische uitvoering van het nieuwe maaibeheer vindt plaats op het moment dat de nieuwe beheercontracten zijn afgesloten.

Groenblauwe noord-zuid verbinding

De ontwikkeling van groenblauwe noord-zuid verbindingen leveren een belangrijke bijdrage aan de ontwikkeling van het Gelders Natuurnetwerk (GNN). Het zijn de “haarvaten” die natuurgebieden in het agrarisch landschap met elkaar verbinden, waardoor het GNN beter functioneert als robuust natuurnetwerk. Door middel van een pilot kan een specifieke noord-zuidverbinding worden uitgewerkt. In overleg met agrariërs en andere betrokken partners onderzoekt de gemeente waar een groenblauwe noord-zuidverbinding concreet kan worden. Hierbij kijkt de gemeente naar kansen op eigen grondgebied en zoekt daarbij vrijwillige deelname van agrariërs. Zij worden gestimuleerd via het plussenbeleid en subsidies. Hierbij zet de gemeente in op samenwerking met het gebied en betrokken partners vanaf de start. Een mogelijke locatie voor de pilot kan de Hommelstraat bij Wamel zijn. Hier kan klein worden begonnen, zodat er een voorbeeld ontstaat waarmee draagvlak gecreëerd kan worden voor grotere projecten. Een alternatief is de Nieuwstraat-Lindelaan. Het is aan het project om hier een afgewogen keuze in te maken.

<u>Indicatie uitvoeringstermijn</u>

Bij voorkeur start het project, met allereerst de pilot, op korte termijn. Dit is afhankelijk van de financiering, zoals het toekennen van de subsidie van de provincie.

Klimaatbuffers

Naast hele natte perioden komen steeds vaker hele droge perioden voor. Ons gebied is zeer kwetsbaar voor deze perioden. Via primaire watergangen wordt het water aangevoerd. Omdat onze gemeente zich aan het eind van de gebruikersketen bevindt, staat de waterzekerheid onder druk. Met name voor het landelijk gebied en de agrarische activiteiten rondom Dreumel en Wamel is wateraanvoer in perioden van droogte penibel. Om die reden hebben wij samen met het waterschap vijf klimaatbuffers gerealiseerd, samen ongeveer 5 ha groot. In deze buffers slaan we water op die in tijden van droogte aan het systeem worden losgelaten. Samen met het waterschap onderzoeken we in deze planperiode de mogelijkheid om nog meer klimaatbuffers te realiseren.

Indicatie uitvoeringstermijn

Uitvoering op korte termijn.

Financiering veerdiensten

Door afspraken te maken tussen de provincie, gemeente en de organisaties kunnen veerdiensten beter worden ondersteunt. De gemeente maakt afspraken met de gemeente Oss, Maasdriel, Tiel en de provincie Gelderland over de financiering en communicatie van de veerdiensten. Daarbij maken ze afspraken over hoe er helder gecommuniceerd kan worden naar gebruikers, bijvoorbeeld over de beschikbare vaartijden.

Indicatie uitvoeringstermijn

Er zijn afspraken gemaakt met Maasdriel en Oss om komende tijd de veren tussen deze gemeenten financieel te ondersteunen.

Goed contact agrariërs en inwoners

De gemeente ondersteunt lokale organisaties zoals Boerenbewust om activiteiten tot stand te brengen, of te faciliteren in de communicatie van activiteiten die door ondernemingen worden georganiseerd. De gemeente onderzoekt of budgetten gereserveerd kunnen worden om acties of activiteiten te subsidiëren.

Indicatie uitvoeringstermijn

Stichting Boert Bewust is al actief in de gemeente.

6.4 Beschikbaar stellen van financiële middelen

Er is financiering beschikbaar voor de volgende maatregelen[4]:

- Recreatieve poorten, het project is onderdeel van onderzoek i.r.t. visie (vrijetijds)economie. Van hieruit is financiering beschikbaar.
- Onderzoek ruimtelijke kwaliteit, mits spreiding over meerdere jaren.
- Ecologisch bermbeheer, financiering vindt plaats vanuit het reguliere budget voor het bermbeheer.
- Regionale klimaatbuffers, regionaal is er een onderzoeksbudget beschikbaar en gedeeltelijke financiering voor de uitvoering, lokaal is er een uitvoeringsbudget aangevuld met subsidies en co-financiering.
- Veerdiensten, de gemeente draagt hieraan bij samen met de andere gemeenten. De provincie ondersteunt de gemeente voor 50% bij het dekken van tekorten van de veerdiensten. Deze ondersteuning is echter alleen voor veren met een tekort boven € 50.000.

Voor de volgende maatregelen is vooralsnog geen financiering georganiseerd:

- Verplaatsen intensieve bedrijven
- Goed contact agrariërs en inwoners
- Groenblauwe noord-zuid verbinding, mogelijk kunnen er combinaties worden gezocht met andere programma's (zoals financiering voor klimaatadapatie vanuit de regio) en het plussenbeleid, maar aanvullende financiering zal nodig zijn voor de uitvoering van het project en zodat er waar nodig ook compensatie geboden kan worden aan ondernemers. Een andere mogelijkheid is om subsidie van de provincie voor groenblauwe dooradering te krijgen. Ondernemers die meedoen kunnen kijken naar budget voor agrarisch natuurbeheer. Vanaf 2026 komen hier nieuwe gelden voor.
- Monitoren verkeersstromen, er is op dit moment 1 verkeerskundige bij de gemeente West Maas en Waal in dienst. Dit is niet voldoende capaciteit om dit project uit te voeren.
- Communicatieplan leegstaande agrarische bedrijfsbebouwing.
- Bedrijfscontactfunctionaris, er is al een bedrijfscontactfunctionaris binnen de gemeente, maar de genoemde werkzaamheden passen niet binnen het huidige takenpakket van de bedrijfscontactfunc-

tionaris en deze heeft niet voldoende tijd voor alle werkzaamheden. Er zijn nog geen budgetten gereserveerd voor een extra bedrijfsfunctionaris.

[4] In het verleden heeft gemeente West Maas en Waal beleid vooral sectoraal vormgegeven. Daardoor verliepen begroting en beschikbaar stellen van financiering ook sectoraal. Dit programma bevat een integrale gebiedsbenadering. Hier hoort een financiering bij, die daarop is afgestemd. De implementatie van de Omgevingswet en de cultuuromslag van sectoraal naar integraal, gebiedsgericht benaderen, vraagt dus om betere afstemming met het financieel beleid. Daarom wordt in dit programma nog gebruik gemaakt van gelden die sectoraal zijn geraamd en beschikbaar gesteld, zoals bijvoorbeeld het reguliere budget voor bermbeheer, dat wordt ingezet voor de maatregelen die in dit programma opgenomen zijn voor ecologisch bermbeheer.

6.5 Bijdragen aan kennisdeling en monitoring

Monitoren verkeersstromen

De gemeente gaat verkeersstromen monitoren in het buitengebied om zo goede oplossingen voor de knelpunten in verkeersveiligheid te kunnen vinden en overlast te beperken.

Indicatie uitvoeringstermijn

Het project kan starten op middellange of lange termijn, afhankelijk van de capaciteit binnen de gemeente.

Communicatieplan leegstaande agrarische bedrijfsbebouwing

Met de aanpassingen voor het VAB-beleid en het beleid voor de nevenactiviteiten zijn er meer mogelijkheden om leegstaande schuren invulling te geven of te slopen, om leegstand tegen te gaan. Wanneer het nieuwe beleid is vastgesteld informeert de gemeente, eventueel in samenwerking met LTO, de agrariërs over de nieuwe mogelijkheden.

Dit kan bijvoorbeeld door een flyer/nieuwsbrief of informatie avond waar de nieuwe mogelijkheden helder worden uitgelegd. Ook kan hierbij aandacht besteed worden aan voorlichting over criminele activiteiten.

Wat doe je als er iemand voor je deur staat die iets schimmigs wil doen? Hoe ga je daarmee om? Een laatste manier is om bijvoorbeeld ook eigenaren van leegstaande schuren worden benaderd om samen in gesprek te gaan over de mogelijkheden.

Indicatie uitvoeringstermijn

Bij voorkeur worden er op de korte termijn budgetten gereserveerd om het project na vaststelling te kunnen uitvoeren.

Aanstellen bedrijfscontactfunctionaris landbouw

Een bedrijfscontactfunctionaris (voor de landbouw) kan een centraal aanspreekpunt zijn voor de agrariër bij de gemeente. Deze bedrijfscontactfunctionaris kan meedenken met de agrariër en binnen de gemeentelijke organisatie effectief procedures organiseren. Het doel van een bedrijfscontactfunctionaris is om agrariërs te ondersteunen en helpen bij het procedurele aspect van de bedrijfsvoering. Een bedrijfscontactfunctionaris verkleint de afstand tussen de gemeente en de agrariër, en vervult een expertise gerichte rol bij de gemeente om lopende zaken effectief te navigeren. Er is onderzoek nodig hoe er vorm worden gegeven aan de wens voor een bedrijfscontactfunctionaris. Hierbij kan gekeken worden naar de mogelijkheden binnen de gemeente, maar ook naar de mogelijkheden bij bijvoorbeeld de provincie Gelderland.

Overzicht met maatregelen

Maatregel	Trekker	Benodigde stakeholders	Financiering	Termijn uitvoeirng
Verplaatsen intensieve bedrijven	Gemeente West Maas en Waal	Agrariërs	Nog geen financiering beschikbaar. Er liggen kansen in het VAB-beleid en het plussenbeleid.	Wanneer een locatie in het komgebied vrij komt.

Maatregel	Trekker	Benodigde stakeholders	Financiering	Termijn uitvoeirng
Recreatieve poorten	Gemeente West Maas en Waal	Inwoners, agrariërs, (lokale) ondernemers	Onderdeel van onderzoek i.r.t. visie (vrijetijds) economie,	Aanpassing op korte termijn, na vaststelling
Ruimtelijke kwaliteit	Gemeente West Maas en Waal	Bewoners, agrariërs, Gelder Genootschap, provincie Gelderland, RCE	Financiering beschikbaar mits spreiding over meerdere jaren.	Start project op korte termijn
Ecologisch bermbeheer	Gemeente West Maas en Waal	Biodiversiteitswerkgroep, agrariërs, ZLTO	Financiering vindt plaats vanuit het reguliere budget voor het bermbeheer	Uitvoering op korte termijn
Groenblauwe noord-zuid verbinding	Gemeente West Maas en Waal	Agrariërs, provincie Gelderland, waterschap Rivierenland	Nog geen financiering beschikbaar. Hiervoor zoeken we koppeling met het biodiversiteitsplan, het plussenbeleid en subsidies voor groenblauwe doorademing van de provincie	Start project op korte termijn mits de subsidie van de provincie wordt toegekend
Klimaatbuffers	Gemeente West Maas en Waal samen met Waterschap Rivierenland	Agrariërs, provincie Gelderland, waterschap Rivierenland, belangenorganisaties agrariërs en natuur (ZLTO, etc.)	Regionaal is er een onderzoeksbudget beschikbaar en gedeeltelijke financiering voor de uitvoering, lokaal is er een uitvoeringsbudget aangevuld met subsidies en co-financiering	Uitvoering op korte termijn
Veerdiensten	Gemeente West Maas en Waal	Gemeente Oss, gemeente Maasdriel, provincie Gelderland	Financiering beschikbaar	In uitvoering
Monitoren verkeersstromen	Gemeente West Maas en Waal	n.v.t.	Er is 1 verkeerskundige bij de gemeente West Maas en Waal, om dit project uit te voeren is meer capaciteit nodig, hier is nog geen financiering voor beschikbaar	Start project op middellange of lange termijn, afhankelijk van capaciteit binnen de gemeente
Goed contact agrariërs en inwoners	Stichting Boer Bewust	Gemeente West Maas en Waal, agrariërs	Stichting Boert Bewust is al actief in de gemeente, er is nog geen financiering beschikbaar vanuit de gemeente	In uitvoering
Communicatieplan leegstaande agrarische bedrijfsbebouwing	Gemeente West Maas en Waal	ZLTO, agrariërs, stakeholders binnen en buiten de gemeente die zich inzetten voor een veilig buitengebied	Er is nog geen financiering beschikbaar	Uitvoering op korte termijn, na vaststelling beleid
Bedrijfscontact-functionaris landbouw	Gemeente West Maas en Waal	Provincie Gelderland	Er is nog geen financiering beschikbaar voor een bedrijfscontactfunctionaris specifiek voor agrariërs	Onderzoek op korte termijn, uitvoering afhankelijk van resultaten van dit onderzoek en financieringsmogelijkheden

7 Beleidsregels

Een beleidsregel is een bij besluit vastgestelde algemene regel van het college van burgemeester en wethouders, die niet bindend is voor iedereen, maar alleen voor het college zelf. Daarbij wordt vastgelegd hoe in de toekomst het college bij een bepaalde bevoegdheid belangen zal afwegen, feiten zal vaststellen of een wettelijk voorschrift zal uitleggen (art. 1:3 lid 4 Awb). Bij een beleidsregel geeft het college dus vooraf aan hoe het zal omgaan met zijn 'beslisruimte'. Dit hoeft dan niet meer bij ieder individueel besluit apart gemotiveerd te worden. Artikel 4:84 Awb bepaalt namelijk dat een bestuursorgaan handelt overeenkomstig de beleidsregel, tenzij dat voor een of meer belanghebbenden gevolgen zou hebben die wegens bijzondere omstandigheden onevenredig zijn in verhouding tot de met de beleidsregel te dienen doelen.

De wettelijke eis dat een besluit moet berusten op een deugdelijke motivering (artikel 3:46 Awb) mag dan zo ingevuld worden dat verwezen wordt naar de beleidsregel, omdat die een vaste gedragslijn inhoudt (art. 4:82 Awb). Als een aanvraag past bij het beleid uit dit programma, kan de motivering van het besluit op de aanvraag dus bestaan uit een verwijzing naar het programma. Aan het afwijken van de beleidsregel worden wel motiveringseisen gesteld. Dat kan alleen bij bijzondere omstandigheden waardoor het vasthouden aan de beleidsregel niet meer bijdraagt aan het doel waarvoor die beleidsregel is gesteld. Het besluit op een aanvraag al dan moeten aangeven wat die bijzondere omstandigheden zijn, wie daarvan de effecten ondervindt en waarom deze niet gewenst zijn gelet op het doel van de beleidsregel.

De juridische betekenis van beleidsregels is dus het vergemakkelijken van de motivering bij besluiten die passen bij het programma en een deugdelijke motiveringsplicht als daarvan wordt afgeweken.

De praktische betekenis hiervan is dat besluiten sneller genomen kunnen worden en er per aanvraag minder onderzoek en beleidsonderbouwing nodig is.

Huisvesting internationale werknemers op eigen terrein voor de ter plaatse uitgeoefende agrarische bedrijfsactiviteit

Agrarische bedrijven mogen seizoensgebonden internationale werknemers werkzaam op het eigen bedrijf huisvesten onder deze voorwaarden:

- De huisvestingsvoorzieningen zijn zodanig in de omgeving ingepast dat de omgeving geen onevenredige hinder ondervindt van de bebouwing en dat de bebouwing geen afbreuk doet aan de landschappelijke kwaliteiten van het gebied.
- De huisvestingsvoorzieningen worden geplaatst binnen het agrarisch bouwvlak.
- Een aanvaardbaar woonmilieu moet gewaarborgd zijn.
- De huisvesting dient buiten de spuitzone (50m afstand vanaf de boomgaard) plaats te vinden. Als dit niet mogelijk is, mag de huisvesting binnen de spuitzone geplaatst worden, mits er niet gespoten wordt op het moment dat er bewoning plaatsvindt. Of wanneer wet- en regelgeving het mogelijk maakt om locatie specifieke maatregelen te treffen.
- Het is niet toegestaan een huisvestingslocatie buitendijks te realiseren;
- Er moet worden voldaan aan de geldende wet- en regelgeving die geldt voor gebouwen voor (tijdelijke) huisvesting.
- De huisvesting is alleen mogelijk als voldaan is aan de geldende randvoorwaarden vanuit natuur, landschap, milieu en agrarische bedrijfsvoering. Omliggende bedrijven mogen niet worden beperkt in hun (agrarische) bedrijfsvoering.

Plussenbeleid

Het agrarisch bouwvlak van intensieve veehouderijen in het komgebied mag vergroten tot maximaal 2,5 ha onder de volgende voorwaarden:

- Alleen van toepassing voor intensieve veehouderijen in het komgebied
- Er mag maximaal 70% bebouwd mag worden.
- Zorgvuldige landschappelijke inpassing op basis van een goedgekeurd beplantings-/inrichtingsplan.
- Bij de uitbreidingsrichting wordt rekening gehouden met de afstand tot nabijgelegen bedrijven.
- Functies en waarden in de omgeving mogen niet onevenredig worden geschaad.
- Bij locaties in het Gelders Natuur Netwerk of een Groene Ontwikkelingszones mag er geen significant negatief effect op natuurwaarden plaatsvinden.
- Alle voorzieningen (waaronder landschappelijke inpassing en mestopslag) moeten binnen het bouwvlak worden gerealiseerd.
- Uitbreidingsmogelijkheden kunnen alleen plaatsvinden in het komgebied, uitbreidingen op de oeverwal en in de overgangszone oeverwal – kom en de recreatieve overgangszone zijn uitgesloten.

Eisen bovenwettelijke plusmaatregelen:

- Participatie met de omgeving verplicht.
- Minimum investeringsniveau van €20 per m2 bruto uitbreiding van de bebouwing.
- Het is mogelijk om van de €20 per m2 af te wijken, naar €15 m2, als gebleken is dat de betreffende plusmaatregel(en) en grote ruimtelijke kwaliteitswinst oplevert voor de omgeving.
- De uitvoering van maatregelen wordt juridisch geborgd.

- Recent uitgevoerde bovenwettelijke maatregelen (uit eigen beweging, maximaal twee jaar oud en niet gesubsidieerd) mogen ook meetellen als plus-investering.
- De plusmaatregel moet na aanleg in stand worden gehouden door de ondernemer gedurende de bedrijfsvoering.

VAB-beleid

Alleen van toepassing op vrijkomende en vrijgekomen agrarische bedrijfsbebouwing in het buitengebied die met een vergunning is opgericht en minstens vijf jaar rechtmatig is gebruikt (d.w.z. conform de bestemming uit het vigerende omgevingsplan).

Hergebruik voor andere functie:
- Zie bijlage 1 'overzicht van hoofd- en nevenactiviteiten' voor de toegestane functies als nieuw hoofdgebruik.
- Functieverandering van vrijgekomen agrarische bedrijfsgebouwen mag niet leiden tot een beperking van de ontwikkelingsmogelijkheden voor omliggende agrarische bedrijven. De belangen van in de omgeving aanwezige functies en waarden mogen niet onevenredig worden geschaad;
- Bij functieverandering moet de bestaande infrastructuur toereikend zijn voor de nieuwe functie; nieuwe functies mogen geen grote verkeersaantrekkende werking hebben;
- Nieuwe bebouwing wordt alleen toegestaan wanneer deze op een goede landschappelijke en stedenbouwkundige wijze kan worden ingepast in het buitengebied;
- De vestiging van bepaalde typen bedrijvigheid wordt alleen toelaatbaar geacht wanneer het deel van de vrijgekomen agrarische bedrijfsbebouwing dat niet voor de nieuwe functie wordt gebruikt wordt gesloopt. De te behouden oppervlakte bedrijfsgebouwen is afhankelijk van de functie van het bedrijf dat zich er wil vestigen en is te zien in het 'overzicht van hoofd- en nevenactiviteiten' in bijlage 1;
- Bij functieverandering naar huisvesting voor internationale werknemers moet er voldaan worden aan de aanbevelingen in het Actieplan internationale werknermers van West Maas en Waal en van het Aanjaagteam bescherming Arbeidsmigranten, zoals beschreven in de handreiking effectrapportage van het VNG.
- Hergebruik voor wonen kan alleen bij karakteristieke of beeldbepalende bedrijfsbebouwing. Hierbij dient alle vrijgekomen (agrarische) bedrijfsgebouwen zonder karakteristieke of monumentale waarde gesloopt worden.

Sloop en herbouw van compensatiewoningen:
- De initiatiefnemer heeft bij sloop van alle (voormalige) agrarische bedrijfsgebouwen de keuze zijn bestaande woning uit te breiden, een extra woning te bouwen of nieuwe bijbehorende bouwwerken op te richten.000
- Bij sloop mag worden gekozen om de (voormalige) bedrijfswoning tot maximaal 1.200 m3 uit te breiden. De toegestane inhoud van de uitbreiding is gerelateerd aan de totale oppervlakte van de gesloopte gebouwen, zoals vermeld in de volgende tabel:

Gesloopte oppervlakte bedrijfsgebouwen in m^2	**Extra uitbreiding woning in m^3**
0-750 m^2	0,5 m3 per gesloopte m^2
>750 m^2	0,35 m3 per gesloopte m^2

- Bij sloop mag worden gekozen voor vervangende herbouw in de vorm van compensatiewoningen:

Gesloopte oppervlakte bedrijfsgebouwen in m^2	**Compensatiewoningen**
0-1000 m^2	geen woningbouw
1000-2000 m^2	1 vrijstaande woning
2000-3000 m^2	2 vrijstaande woningen
>3000 m^2	3 vrijstaande woningen

De bouw van compensatiewoningen is gekoppeld aan een zonering:
- Compensatiewoningen mogen worden gerealiseerd op de oeverwal en in de overgangszone oeverwal-kom. Er mogen geen compensatiewoningen gerealiseerd worden in het komgebied.

Om bij de bouw van een extra woning voor saldering in aanmerking te komen gelden voor elk van de bij desaldering betrokken percelen de volgende voorwaarden:

- voor elk perceel geldt dat alle vrijgekomen agrarische bedrijfsgebouwen moeten worden gesloopt met een minimum van 250 m2;

Om ongewenste situaties, functioneel gezien of vanuit het oogpunt van ruimtelijke kwaliteit, kan van de grenswaarde van 1000 m2 worden afgeweken om toch in aanmerking te komen voor de bouw van één compensatiewoning. Daarvoor in ruil kan de gemeente wel extra maatregelen eisen voor het verwijderen van verharding en/of versterking van natuur en landschap.

Voorstellen voor sloop en herbouw moeten aan volgende randvoorwaarden voldoen:
- Goede landschappelijk en stedenbouwkundig inpassing conform de spelregels uit de dorpskwaliteitsplannen en landschapskwaliteitsplan
- De huidige bedrijfswoning met bijbehorende bouwwerken, tuin en erf krijgt een bestemming wonen. De rest van het perceel behoudt de agrarische bestemming, maar dan zonder bouwvlak.

Hoofd- en nevenactiviteiten

Uitbreiding en nieuwvestiging van geitenhouderijen is niet mogelijk. Laanbomenteelt en pot- en containerteelt is niet toegestaan. Dit geldt in de kom en op de oeverwal.

Een ondernemer mag naast de agrarische hoofdfunctie één of meerdere nevenactiviteiten oprichten, onder deze voorwaarden:
- De toegelaten nevenactiviteiten vinden plaats naast en ter ondersteuning van de agrarische bedrijfsvoering;
- De functie is toegestaan als nevenactiviteit in het overzicht 'Toegestane hoofd- en nevenactiviteiten in het buitengebied';
- Een totaal maximaal vloeroppervlakte van 350 m^2 mag worden gebruikt ten behoeve van alle nevenfuncties tezamen, waarbij ook rekening gehouden wordt met de toegestane groottes voor nevenactiviteiten zoals genoemd in het overzicht van 'Toegestane hoofd- en nevenactiviteiten in het buitengebied'. Hierbij gaat het om de feitelijk bruikbare vloeroppervlakte binnen het bouwwerk (verdiepingsvloeren worden ook meegeteld);
- Een vergunde nevenactiviteit op de verdiepingsvloer mag worden uitgebreid, alleen wanneer het om een uitbreiding van dezelfde nevenactiviteit gaat en onder de voorwaarden dat:
- de nevenactiviteit ondersteunend blijft aan de agrarische bedrijfsvoering,
- er geen sprake is van een onevenredige parkeerdruk;
- Er mag geen buitenopslag plaatsvinden ten behoeve van deze nevenfuncties;
- Er mag geen sprake zijn van een aanzienlijke verkeersaantrekkende werking;
- Alle parkeervoorzieningen ten behoeve van de nevenfunctie dienen op eigen terrein te worden gerealiseerd.
- De 80-10-10 regel is van toepassing bij de huisvesting van IW'ers die niet werkzaam zijn op het eigen bedrijf.

Verandering van hoofdactiviteit is alleen mogelijk bij gebruik van het VAB-beleid, zie hiervoor de vorige paragraaf.

Bijlage 1 Toegestane hoofd- en nevenactiviteiten

N = als nevenactiviteit mogelijk bij een agrarisch bedrijf

H = als hoofdactiviteit mogelijk bij toepassing van het VAB-beleid

Functies Als nevenactiviteit maximale vloeroppervlakte tot 350 m2 en als hoofdactiviteit maximaal tot 500 m2, tenzij bij een specifieke functie anders is vermeld.[1]	Oeverwal	Overgangs-zone oeverwal-kom	Komgebied	Uiterwaard [3]	Recreatieve overgangs-zone	GNN en GO[2]
Verblijfsrecreatie						
Kleinschalig kampeerterrein Max. 25 standplaatsen en alleen in het kampeerseizoen (15-3 t/m 31-10), waarbij gebouwde voorzieningen zoals sanitair en recreatieruimte/kantine op het bouwvlak moeten staan, kampeerplaatsen op of in aansluiting op het bouwvlak en het geheel landschappelijk zorgvuldig ingepast dient te zijn.	N	N	N	-	N	N[2]
Verenigings- /groepskamperen	N	N	-	-	H/N	-
Kleinschalige verblijfsrecreatie Recreatieappartementen en recreatiewoningen alleen mogelijk in bestaande bebouwing. Als nevenactiviteit max. 5 overnachtingsplaatsen.	H/N	H/N	N	N[2]	H/N	N[2]
Bed & breakfast Max. 10 overnachtingsplaatsen	H/N	H/N	N	N[2]	H/N	N[2]
Extensieve verblijfsaccommodatie, zoals groepsaccommodaties en kampeerboerderijen Max. 30 overnachtingsplaatsen	H/N	H/N	N	-	H/N	-
Dagrecreatie						
Kleinschalige horeca gericht op het verstrekken van maaltijden en dranken voor gebruik ter plaatse (bijv. een thee en koffieschenkerij, theetuin, ijs en snackverkooppunt) Als nevenactiviteit max. 50 m², als hoofdactiviteit max. 250 m².	H/N	H/N	N	N[2]	H/N	N[2]
Bezoekerscentrum	H/N	H/N	H/N	-	H/N	-
Verhuur van paarden, fietsen, kano's enz. ten behoeve van dagrecreatie	H/N	H/N	N	-	H/N	-
Agrarisch verwante bedrijven[3]						
Loonbedrijven[3]	H/N	H/N	H/N	N[2]	H/N	H/N[2]
Opslag agrarische producten (bv. veevoer)[3]	H/N	H/N	H/N	N[2]	H/N	H/N[2]

Functies Als nevenactiviteit maximale vloeroppervlakte tot 350 m2 en als hoofdactiviteit maximaal tot 500 m2, tenzij bij een specifieke functie anders is vermeld.[1]	Oeverwal	Overgangs-zone oeverwal-kom	Komgebied	Uiterwaard [3]	Recreatieve overgangs-zone	GNN en GO[2]
Overige aan het buitengebied gebonden bedrijven						
Laanbomenteelt en pot- en containerteelt	-	-	-	-	-	-
Hoveniersbedrijven en landschapsbeheer	H/N	H/N	H/N	-	H/N	H/N[2]
Verwerking agrarische producten (bv. ijsmakerij, kaasmakerij)	H/N	H/N	H/N	-	H/N	H/N[2]
Detailhandel in eigen vervaardigde producten en streekgeproduceerde producten (bv. boerderijwinkel) Max. 80 m2.	N	N	N	N[2]	H/N	N[2]
Activiteiten met dieren (bv. manege, dierenasiel/-pension)[3]	H/N	H/N	H/N	-	H/N	H/N[2]
Zorgbedrijven en dagopvang (bv. agrarisch kinderdagverblijf, zorgboerderij) Als nevenactiviteit geen overnachtingsplaatsen.	H/N	H/N	N	-	H/N	N[2]
Opslag						
Caravans / boten[3]	H/N	H/N	H/N	-	H/N	H/N[2]
Huisvesting internationale werknemers (IW'ers) niet werkzaam op eigen bedrijf						
Als nevenactiviteit huisvesting tot max. 50 IW'ers, inclusief werknemers werkzaam voor eigen bedrijf. Als hoofdactiviteit alleen mogelijk in voormalige agrarische bedrijfsbebouwing onder de regels van het VAB-beleid, tot max. 100 IW'ers. [4] Zowel als nevenactiviteit en als hoofdactiviteit wordt de 80-10-10 regel toegepast.	H/N	H/N	N	-	H/N	N[2]

[1] Hierbij gaat het om de feitelijk bruikbare vloeroppervlakte binnen het bouwwerk. Verdiepingsvloeren moeten dus meegeteld worden.

[2] Mits is aangetoond dat de nevenfunctie de ecologische kernkwaliteiten en omgevingscondities van de natuur niet aantast.

[3] Deze activiteit is niet aan een maximum vloeroppervlakte gebonden.

[4] Huisvesting van IW's is als hoofdactiviteit niet aan een maximum vloeroppervlakte gebonden.

Bijlage 2 Begrippenlijst

Agrarisch bedrijf

Dit begrip ziet op alle bedrijven die zien op het houden van dieren en het telen van gewassen. Agrarische bedrijven worden onderverdeeld in grondgebonden agrarische bedrijven en nietgrondgebonden agrarische bedrijven.[1]

[1] Bestemmingsplan thematische herziening agrarische bedrijven, gemeente West Maas en Waal, 2020.

Grondgebonden agrarisch bedrijf

Een grondgebonden agrarisch bedrijf is een agrarisch bedrijf dat functioneel van - hoofdzakelijk zelfstandig in eigendom zijnde, gehuurde of gepachte - grond, als productiefactor afhankelijk is voor het houden van dieren, de teelt van (voeder)gewassen of de weidegang van vee, zoals een veehouderij, niet zijnde een intensieve veehouderij, akkerbouw- of tuinbouwbedrijf.[1]

[1] Bestemmingsplan thematische herziening agrarische bedrijven, gemeente West Maas en Waal, 2020.

Niet-grondgebonden agrarisch bedrijf

Wanneer een agrarisch bedrijf niet afhankelijk is van de grond als productiefactor geldt het bedrijf als niet-grondgebonden. Voor zover het een veehouderij betreft: een intensieve veehouderij; Voor zover het een agrarisch bedrijf, niet zijnde een veehouderij betreft: een agrarisch bedrijf dat functioneel niet of nagenoeg niet afhankelijk is van grond als productiefactor, maar waarvan de productie geheel of nagenoeg geheel plaatsvindt in gebouwen, zoals een champignonkwekerij of pot- en containerteelt.

Intensieve veehouderij

In verband met de onduidelijkheid die ontstaat bij de beoordeling of een specifieke veehouderij als grondgebonden of niet-grondgebonden moet worden beschouwd, is ervoor gekozen om voor een limitatief aantal diersoorten aan te geven dat uitsluitend deze bedrijven als intensief moeten worden beschouwd. Dit zijn agrarische bedrijven gericht op het houden van varkens, kippen, vleeskuiken, vleeskalveren, stieren voor roodvleesproductie, geiten, eenden, pelsdieren, konijnen, kalkoenen, of parelhoenders.[1]

[1] Bestemmingsplan thematische herziening agrarische bedrijven, gemeente West Maas en Waal, 2020.

Natuurinclusieve landbouw

Vormen van land- en tuinbouw, die in hun bedrijfsvoering de natuur bovengemiddeld benutten, sparen en ervoor zorgen. Deze natuurlijke principes zijn onderdeel van het verdienmodel.[2]

[2] Kadernota Agrifood, provincie Gelderland, 2024.

Biologisch bedrijf

'Biologisch' is een wettelijk erkend Europees keurmerk, waar een agrarisch bedrijf voor moet worden gecertificeerd.[3] Tijdens een omschakelingsperiode kan men al wel biologisch boeren, maar pas na goedkeuring krijgt het bedrijf een bio-certificaat, waarbij producten vanaf dan ook het keurmerk mogen dragen. Bij biologische landbouw staat het natuurlijke ecosysteem centraal, waarbij er dus geen kunstmest en synthetisch-chemische gewasbeschermingsmiddelen worden gebruikt, dit is beter voor de biodiversiteit, bodem- en waterkwaliteit en dierenwelzijn. Skal-Biocontrole regelt de controle en certificering, en geeft ook richtlijnen waar een biologisch bedrijf aan moet voldoen en hoe deze kan omschakelen.

[3] Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, 2024

Kringlooplandbouw

Vorm van duurzame landbouw, waarbij de kringloop van toelevering van grondstoffen en mineralen en afzet van hoofd- en bijproducten zoveel mogelijk binnen Noord West Europa (ca. 600 km) wordt gesloten. Daarbij geldt: de kringloop zo klein als mogelijk (vooral grondstoffen en mineralen), en zo groot als nodig (import en afzet van de producten).[2]

[2] Kadernota Agrifood, provincie Gelderland, 2024.

Maatregel

een actie, regeling, schikking, besluit, voorziening, bepaling of stap genomen om een probleem op te lossen, een situatie te verbeteren of een bepaald doel te bereiken.

Beleidsregel

een bij besluit vastgestelde algemene regel van het college van burgemeester en wethouders, die aangeeft hoe het college bij een bepaalde bevoegdheid belangen zal afwegen, feiten zal vaststellen of een wettelijk voorschrift zal uitleggen.

Bijlage I Geografische Informatieobjecten

Buitengebied /join/id/regdata/gm0668/2026/c6608e6835d8412199266f0f98621be4/nld@2026-10-22;e8c839fda7294b59822a0c8fb43fffd2

Bijlage B Participatie

Inleiding

Voor de ontwikkeling van dit programma zijn diverse stakeholders betrokken, verdeeld over twee groepen, namelijk de projectgroep en de gebiedsdenkers. De presentaties en verslagen van de participatiemomenten zijn te vinden op https://www.westmaasenwaal.nl/presentaties-en-verslagen-programma-vitaal-platteland.

Projectgroep

We hebben drie keer een werksessie georganiseerd met de proejctgroep. In de projectgroep zaten beleidsmedewerkers en belangenvertegenwoordigers van de de volgende organisaties:
- Gemeente West Maas en Waal
- Provincie Gelderland
- Waterschap Rivierenland
- Gelders Genootschap
- ZLTO

Niet iedereen kon bij de werksessies met de projectgroep aanwezig zijn, daarom is nog apart contact geweest met:
- Waterschap Rivierenland
- Provincie Gelderland
- Ministerie LNV
- Collectief Rivierenland

Werksessie 1

Deze werksessie had als doel om op te halen waar het Programma Vitaal Platteland op in moet spelen. We wilden een overzicht krijgen van de gewenste ontwikkelingen binnen de gemeente en vraagstukken voor het vervolg. Dit deden we door de ambities uit de omgevingsvisie voor te leggen aan de groep en te inventariseren hoe hier al aan gewerkt wordt en wat nog nodig is om deze ambitie te realiseren. Ook gaven we de deelnemers de ruimte om met aanvullende ambities te komen. Het resultaat was een overzicht van ambities en een overzicht van bestaand beleid en projecten die hier aan bijdragen.

Werksessie 2

In de tweede werksessie legden we mogelijk maatregelen om de ambities te behalen voor aan de groep. We gingen in gesprek over stellingen, welke maatregelen de voorkeur hebben, welke niet, en hoe het nog beter kan. Het resultaat van deze sessie was een set van voorkeursmaatregelen die we aan de gebiedsdenkers hebben voorgelegd.

Werksessie 3

In de laatste werksessie met de projectgroep presenteerden we het concept programma. Hierbij lichtten we gekozen keuzes en uitwerkingen toe. De deelnemers konden hierop reageren en aanscherpingen voorstellen. De belangrijkste resultaten waren aanscherpingen op de beleidsregels.

Gebiedsdenkers

We hebben ‘op de koffie gesprekken’ gehad en een werksessie georganiseerd met de gebiedsdenkers. In de groep gebiedsdenkers zaten agrariërs uit het gebied. Deze groep is tot stand gekomen doordat we in het begin van het project een oproep hebben gedaan onder agrariërs om mee te denken. Alle agrariërs die hierop hebben gereageerd zijn uitgenodigd. In deze groep zaten agrariërs met verschillende typen bedrijven:
- Rundveehouderij (melk, fok, biologisch en gangbaar)
- Varkenshouderij (intensief)
- Pluimveehouderij (intensief en biologisch)
- Fruitteeltbedrijf (appel, peer, kers, biologisch en gangbaar)
- Akkerbouw
- Zorgboerderij

En verschillende typen nevenactiviteiten:
- Huisvesting internationale werknemers en recreanten
- Kinderopvang
- Winkel

- Kookworkshop

Op de koffie gesprekken

We zijn bij alle deelnemers van de gebiedsdenkers op de koffie geweest om in gesprek te gaan over vraagstukken voor de toekomst van het bedrijf en om hun ervaringen en ideeën op te halen over thema's als nevenactiviteiten, VAB-beleid, kringlooplandbouw, biodiversiteit, duurzaamheid, landschap, klimaatadaptatie en leefbaarheid van het buitengebied. Deze gesprekken gaven veel inzicht en leverde veel mogelijke maatregelen op voor het programma Vitaal Platteland.

Werksessie

In een werksessie kwamen de agrariërs naar het gemeentehuis om mee te denken over mogelijke maatregelen. Hierbij legden we ze verschillende stellingen en mogelijke maatregelen voor. Zij konden hierbij hun voorkeuren aangeven en aanscherpingen doen. Het resultaat hiervan was een set van voorkeursmaatregelen die de basis zijn geworden voor dit programma.

Resultaten

Beleid Internationale werknemers

- Units voor internationale werknemers mogen alleen tijdelijk op het erf staan omdat ze voor seizoenswerkers zijn, maar het is onwerkbaar om de units op het erf te zetten, na het plukseizoen weer weg te halen en het volgende jaar weer terug te zetten.
- Bij de vergunningaanvraag voor het ombouwen van een schuur naar huisvesting worden veel documenten en onderzoek gevraagd, zoals een asbestrapport (terwijl de schuur recentelijk gebouwd was), een bodemonderzoek en een parkeerplan. Dit is teveel rompslomp voor het ombouwen van bestaande bebouwing en kost veel extra geld.
- Er zijn tegenstrijdige regels, zo moeten de arbeiders op het erf wonen, wat binnen de spuitcirkel ligt, maar mogen de arbeiders niet in de spuitcirkel wonen.

Beleid nevenactiviteiten

- Sommmige agrariërs gaven aan dat er nevenactiviteiten zijn die botsen met het agrarische hoofdgebruik van omliggende bedrijven of dat ze bang zijn dat dit in de toekomst gaat botsen, bijvoorbeeld met de spuitzones of door een toename van verkeersstromen op smalle landbouwwegen.
- Andere kritiek ging over de regel voor oppervlakte beperking van 25% van de bestaande bedrijfsgebouwen. Deze regel zorgt voor een verschil in mogelijkheden voor verschillende typen agrarische bedrijven, omdat ze andere volumes bedrijfsbebouwing in gebruik hebben. Veehouders met grote stallen hebben op deze manier bijvoorbeeld meer mogelijkheden voor nevenactiviteiten dan fruitbedrijven met kleine opslagschuren. Doordat de meeste fruitbedrijven op de oeverwal zitten en de veehouderijen in de kom, zijn grotere nevenactiviteiten met name mogelijk in de kom en kleinere nevenactiviteiten op de oeverwal. Dit knelt met de ambitie om de oeverwal als gevarieerd mozaïek van functies te ontwikkelen. De grootte van de nevenactiviteit zou beter gekoppeld kunnen worden aan het type nevenactiviteit en de locatie dan aan de bestaande bebouwing van de hoofdactiviteit.

VAB-beleid

Agrariërs, belangenorganisaties en gebruikers van het VAB geven de volgende aandachtspunten mee:

- Voorkom dat de nieuwe (woon)functie botst met omliggende agrarische bedrijvigheid.
- Zorg voor duidelijkheid, zodat een initiatiefnemer weet welke stappen er doorlopen moeten worden, inzicht heeft waar wel gebouwd kan worden en waar niet en op voorhand weet welke onderzoeken allemaal nodig zijn in het proces.
- Er is in sommige gevallen behoefte aan maatwerk, om zo toch tot sloop te komen en te bouwen passend bij de behoefte.
- De kosten voor sloop wegen in sommige gevallen niet op tegen het financieel rendement van één nieuw te realiseren woning.

Genoemde redenen om niet door te zetten met het transformeren van vrijkomende agrarische bebouwing zijn:

- Geldgebrek voor voorinvesteringen;
- Gebrek aan benodigde kennis en ervaring;
- Te spannend om de stap te zetten (risico op investering zonder resultaat);
- Geen medewerking vanuit de gemeente.

Plussenbeleid

Uit gesprekken met agrariërs en experts van provincie en LTO blijkt ook de behoefte om te kunnen groeien. De behoefte voor meer ruimte komt voort uit aangescherpte regels voor de dieren of uit persoonlijk ambities op het gebied van duurzaamheid, kringlooplandbouw, diervriendelijkheid of veiligheid.

Hierbij geven een aantal agrariërs aan dat het vaak niet om een toename van de hoeveelheid dieren gaat, maar om meer ruimte voor een gelijke hoeveelheid dieren. Bijvoorbeeld grotere stallen waar de dieren meer ruimte in krijgen (diervriendelijkheid), meer ruimte tussen de stallen (brandveiligheid), ruimte voor vergisters (duurzaamheid) en opslagruimte voor eigen voer (kringlooplandbouw). Het alternatief, ruimte creëren door minder dieren te houden, is financieel lastig. Ook is tijdens de gesprekken aandacht besteed aan welke accenten de gemeente kan leggen. Hierbij ging de voorkeur van zowel de beleidsambtenaren als agrarische stakeholders uit naar investeringen in ruimtelijke kwaliteit. Het argument hierbij was dat er veel regels zijn voor milieu en dierenwelzijn en dat er op het gebied van ruimtelijke kwaliteit nog veel gewonnen kan worden. Als laatste gaven stakeholders de kanttekening dat in sommige gevallen al uitgevoerde intiatieven ook nog ingediend moeten kunnen worden als plus-investering. In sommige gevallen heeft een ondernemer uit eigen beweging een investering gedaan, die zouden dan meegenomen mogen worden.

Bedrijfscontactfunctionaris

- Vanuit de gesprekken die gevoerd zijn in het proces zijn signalen afgegeven dat er een afstand bestaat tussen de agrariër en de gemeente.De papieren tijger van de gemeente is vaak te ingewikkeld, tijds- en energierovend. Agrariërs zien de administratieve taken steeds groter worden in verhouding tot de gewone operationele taken van het bedrijf. Eenvoudige zaken zouden makkelijker te organiseren moeten zijn en voor ingewikkelde zaken zou ondersteuning van de gemeente welkom zijn, zoals bedrijfsovername door volgende generatie.
- De gemeente geeft aan know-how te missen over de agrarische sector. Om de afstand tussen de agrariër en de gemeente te verkleinen en regelzaken te vereenvoudigen zou een bedrijfscontactfunctionaris behulpzaam zijn. Agrariërs hebben aangegeven graag gebruik te willen maken van een bedrijfscontactfunctionaris.

Communicatieplan agrariërs en inwoners

Tijdens de gesprekken met de agrariërs werd benoemd dat het contact tussen de agrariër en de burger versterkt kan worden. Agrariërs geven aan dat ze een groeiende negatieve maatschappelijke positie ervaren, mede omdat er veel negatieve aandacht in de media is. De maatschappelijke wensen veranderen sneller dan dat de agrarische ondernemer kan bijbenen. De agrariërs doen hun best, maar ontvangen soms veel commentaar vanuit de omgeving. Goed contact tussen de burger en de agrariër mist.

Bijlage C Reactie nota ontwerp Programma Vitaal Platteland

Reacties van belanghebbenden en gemeente

Het ontwerp van het Programma Vitaal Platteland lag vanaf 4 maart 2026 voor zes weken ter inzage. Iedereen is in de gelegenheid geweest om in een reactieformulier aan te geven het ergens wel of niet mee eens te zijn.

Alle reacties zijn zorgvuldig doorgenomen, hieronder kort samengevat, beoordeeld en beantwoord.

Reactie belanghebbenden	**Reactie gemeente**
Indiener 1	-
De voorgestelde groeimogelijkheden tot 2,5 ha zijn strijdig met het provinciale beleid. De provincie hanteert een strikte geitenstop vanwege onaanvaardbare risico's voor de volksgezondheid.	Uitbreiding naar 2,5 hectare is alleen mogelijk wanneer deze volledig past binnen de provinciale randvoorwaarden voor natuur, landschap, stikstof en gezondheid. Het geitenmoratorium blijft onverkort van kracht en wordt door de gemeente gerespecteerd. De bescherming van de volksgezondheid blijft op deze manier geborgd.
De algemene zorgplicht voor de gezondheid van de inwoners wordt geschonden door het faciliteren van groei naar 2,5 ha voor geitenhouderijen.	We delen het belang van een gezonde leefomgeving. Voor geitenhouderijen geldt het provinciale moratorium, waardoor uitbreiding/nieuwvestiging niet mogelijk is. Voor andere intensieve veehouderijen geldt dat uitbreiding alleen kan wanneer zij aantoonbaar bijdragen aan een betere leefomgeving via het plussenbeleid.
Praktijkervaring leert dat handhaving op een al bestaande geitenhouderij tekort schiet.	We begrijpen de zorg over geitenhouderijen in relatie tot gezondheid. We blijven inzetten op een zorgvuldige uitvoering van toezicht en handhaving binnen de wettelijke kaders.
Het plussenbeleid leunt op het toepassen van best beschikbare technieken om de groei te rechtvaardigen. Bekend is dat theoretische rendementen in de praktijk vaak niet worden gehaald. Het toestaan van fysieke groei op basis van technieken levert een direct gevaar op voor het leefklimaat.	We begrijpen dat u kijkt naar hoe technieken in de praktijk werken. Maar het plussenbeleid beoordeelt niet op theoretisch rendement. Het gaat om een juridisch toetsbare beoordeling van kwaliteit en de effecten op de omgeving..
De voorgestelde groei past niet bij de doelstelling van een vitaal en leefbaar platteland.	In het programma streven we juist naar een vitaal platteland waarin landbouw, natuur en leefomgeving in balans zijn.
Indiener 2	-
Bij het plussenbeleid moet toch ook rekening gehouden worden met bewoning?	Zeker. Bij elke nieuwe ontwikkeling wordt de directe omgeving betrokken en worden effecten op leefomgeving zorgvuldig meegewogen.
Indiener mist een duidelijk standpunt mbt het maximaal aantal bedrijven/aantal dieren per bedrijf.	We begrijpen de wens voor duidelijkheid en die biedt ons beleid ook. Nieuwe (grondgebonden en niet-grondgebonden) agrarische bedrijven zijn niet toegestaan. De groei van de bestaande bedrijven in andere vormen, zoals toename van dieraantallen, is ook niet toegestaan, tenzij er bijzondere omstandigheden zijn.
Indiener 3	-
De indiener vindt het plussenbeleid inconsistent met de gemeentelijke doelen omdat het geen onderscheid maakt tussen grondgebonden en niet-grondgebonden landbouw. Niet-grondgebonden bedrijven zouden onterecht grote uitbreidingen kunnen krijgen, terwijl zij meer milieubelasting geven en minder bijdragen aan het landschap. Verzocht wordt het plussenbeleid te beperken tot grondgebonden bedrijven en uitbreidingen voor niet-grondgebonden bedrijven sterk te beperken.	Het plussenbeleid is een initiatief van de provincie Gelderland om groei van agrarische bedrijven mogelijk te maken in ruil voor maatschappelijke meerwaarde. De provincie vraagt gemeenten om dit verder

	uitwerking te geven. Dit hebben we in dit programma gedaan. Het plussenbeleid is dus bedoeld als kwaliteitsinstrument dat uitbreiding alleen toestaat wanneer een bedrijf aantoonbare maatschappelijke meerwaarde levert.
Indiener 4	-
De indiener vindt dat uitbreiding van bouwblokken schadelijk is voor de volksgezondheid en niet in het belang van inwoners van West Maas en Waal. Er zijn volgens hen al genoeg grootschalige veehouderijen, terwijl de samenleving juist richting minder vleesconsumptie beweegt. Grootschalige veeteelt zou bovendien botsen met de grote behoefte aan woningbouw. Daarom wordt gesteld dat uitbreiding van bouwblokken op bestaande locaties een slecht plan is en dat de gemeente hiermee ook haar eigen beleidsruimte beperkt.	We begrijpen de zorgen over schaalvergroting en de impact op leefomgeving en volksgezondheid. Agrarische bedrijven spelen echter ook een belangrijke rol in voedselvoorziening, landschap en economie. Daarom zoeken we naar een evenwichtige benadering waarin agrariërs perspectief houden, terwijl gezondheid, natuur en leefbaarheid worden beschermd binnen de bestaande wettelijke kaders.
Indiener 5	-
Indiener maakt bezwaar tegen de mogelijkheid om van 1,5 ha naar 2,5 ha uit te breiden.	Agrarische bedrijven dragen bij aan voedselvoorziening en landschap. Uitbreiding is alleen mogelijk wanneer deze past binnen alle wettelijke randvoorwaarden en bijdraagt aan kwaliteit van de leefomgeving. Zo blijven we werken aan een zorgvuldig evenwicht.
Indiener 6	-
De indiener stelt dat het Programma Vitaal Platteland onvoldoende aansluit bij provinciaal gezondheidsbeleid en wettelijke zorgplichten. Gezondheid wordt niet als harde randvoorwaarde gehanteerd, het voorzorgsbeginsel wordt niet toegepast en zowel algemene als specifieke zorgplichten worden te beperkt ingevuld. Het programma vertrouwt te veel op BBT-technieken, houdt geen rekening met cumulatieve effecten en wijkt af van wetenschappelijke inzichten die juist pleiten voor emissiereductie en beperking van schaalvergroting. Daarnaast wordt onvoldoende rekening gehouden met verouderde PAS-rechten. Door gebrek aan duidelijke grenzen voor uitbreiding en door saldering tussen diersoorten toe te staan, blijft milieudruk mogelijk gelijk of hoger. Dit maakt het programma juridisch kwetsbaar en onvoldoende beschermend voor de volksgezondheid. Verzoek: gezondheid als randvoorwaarde opnemen, voorzorgsbeginsel toepassen, oude rechten actualiseren, uitbreiding begrenzen, salderen zonder milieuwinst uitsluiten en sturen op daadwerkelijke emissiereductie.	Gezondheid, milieu en voorzorg zijn belangrijke uitgangspunten. Het programma bouwt voort op bestaande wettelijke kaders die deze aspecten al stevig borgen. Aanvullende normstelling past beter in het omgevingsplan, waar juridische grenzen worden vastgelegd. Het programma richt zich op richting geven, niet op normeren.
Indiener 7	-
De indieners maken bezwaar tegen de uitbreiding aan de Kapelstraat 38 in Maasbommel, omdat hun woning direct aan het perceel grenst en zij daardoor rechtstreeks worden geraakt. Zij vinden de schaalvergroting van circa 1,5 naar 2,5 hectare niet passend op deze locatie en verwachten een aanzienlijke aantasting van hun woon- en leefklimaat. De uitbreiding zou leiden tot meer bedrijvigheid, verkeer, geluid en verlies van open landschap. Ook ervaren zij dat omwonenden onvoldoende zijn betrokken en dat hun belangen niet evenwichtig zijn meegewogen. Daarnaast vrezen zij waardevermindering van hun woning. Daarom verzoeken zij het plan niet in deze vorm door te laten gaan en het belang van een goed woon- en leefklimaat zwaarder te laten wegen.	We begrijpen dat ontwikkelingen in uw directe omgeving veel impact kunnen hebben. Het programma richt zich op de brede beleidslijn voor het buitengebied en beoordeelt geen individuele locaties. Bij concrete plannen worden omwonenden betrokken en worden effecten op leefomgeving, verkeer en landschap zorgvuldig onderzocht. Uw zorgen worden in dat proces nadrukkelijk meegenomen
Indiener 8	-
Het programma bevat onvoldoende concrete randvoorwaarden om te borgen dat nieuwe ontwikkelingen daadwerkelijk passen binnen het water- en bodemsysteem. Het programma moet expliciet maken dat nieuwe ontwikkelingen alleen mogelijk zijn als aantoonbaar wordt voldaan aan het principe water en bodem sturend	Nieuwe ontwikkelingen moeten voldoen aan wettelijke eisen voor water en bodem. Het programma sluit hierbij aan en hoeft daarom geen nieuwe juridische normen te formuleren.
Gelet op de (gezondheids)effecten is het niet verdedigbaar om verdere schaalvergroting van agrarische bebouwing zonder strikte begrenzing toe te staan.	Gezondheid en milieubescherming zijn stevig verankerd in bestaande wetgeving. Het programma verandert deze kaders niet en staat schaalvergroting alleen toe wanneer deze binnen alle wettelijke grenzen past.

Het programma dient het VAB-beleid strikter te begrenzen zodat het niet leidt tot extra woningbouw en functietoename in het buitengebied die de landschappelijke kwaliteit en leefomgeving aantasten.	We begrijpen uw zorg. Het programma geeft richting aan zorgvuldig omgaan met vrijkomende agrarische bebouwing. Het realiseren van nieuwe woningen is alleen mogelijk op de oeverwal; in het komgebied blijft dit uitgesloten.
Het programma dient de bescherming van openheid, landschappelijke structuur en biodiversiteit concreet en afdwingbaar te maken en ontwikkelingen die leiden tot verdere verstening en versnippering expliciet te beperken.	Het programma is niet bedoeld om juridische normen vast te leggen. Die worden opgenomen in het omgevingsplan en andere wettelijke instrumenten.
Het programma dient geen ruimte te bieden voor grootschalige woningbouw in het buitengebied zonder een duidelijke onderbouwde locatieafweging, verkeersanalyse en harde begrenzing van omvang en impact.	Het programma biedt geen extra ruimte voor grootschalige woningbouw. Alle (wettelijke) verplichtingen voor locatieafweging en verkeersanalyse blijven volledig gelden.
Indiener 9	-
Indiener wil dat het programma concreet maakt waar klimaatadaptatie daadwerkelijk grenzen stelt aan een ontwikkeling en voorkom dat de optelsom van projecten alsnog leidt tot extra druk op een kwetsbaar systeem.	We delen het belang van een robuust water- en bodemsysteem. De wettelijke bescherming hiervan is al stevig geregeld. Het programma sluit hierop aan door richting te geven, niet door nieuwe normen te stellen.
De leefomgeving van bewoners dient expliciet betrokken te worden bij agrarische ontwikkelingen en maak inzichtelijk wat de impact bij agrarische ontwikkelingen is op het verkeer, de rust en het dagelijks gebruik van het gebied.	De leefomgeving van bewoners wordt altijd betrokken via bestaande toetsingskaders. Het programma verandert deze verplichtingen niet.
Duidelijk moet worden aangegeven welke schaal van woningbouw passend wordt geacht in het buitengebied en hoe de impact op de leefbaarheid en infrastructuur wordt meegewogen.	Het programma biedt geen extra ruimte voor woningbouw in het buitengebied (komgebied). Nieuwbouw in het kader van het VAB beleid kan alleen plaatsvinden op de oeverwal. De beoordeling hiervan vindt plaats bij concrete plannen.
Indiener 10	-
De indiener vindt dat het plussenbeleid te veel ruimte biedt voor schaalvergroting van agrarische bedrijven, wat in strijd is met de omgevingsvisie en het kleinschalige, open landschap. Een bouwvlak van 2,5 hectare met 70% bebouwing leidt volgens hen tot bedrijven die niet passen bij het gebied en tot onzekerheid over mogelijke megastallen. Het beleid houdt onvoldoende rekening met leefbaarheid, natuur en gezondheid, terwijl onderzoek (zoals RIVM VGO-III) wijst op gezondheidsrisico's voor omwonenden van veehouderijen. Daarom is het volgens de indiener niet verdedigbaar om verdere schaalvergroting zonder strikte begrenzing toe te staan. Zij verzoeken de gemeente om intensieve veehouderij en grootschalige agrarische bebouwing expliciet uit te sluiten en duidelijke maxima vast te leggen die passen bij landschap en leefomgeving.	Het plussenbeleid biedt geen vrijbrief voor grote bedrijven, maar stelt juist voorwaarden om kwaliteit te borgen. Gezondheid wordt beoordeeld via bestaande wettelijke kaders zoals geurbeleid, luchtkwaliteit en afstandsnormen.
Herbouw en herinrichting dient geprefereerd te worden over nieuwbouwwijken.	Het programma stimuleert geen nieuwbouwwijken in het buitengebied. Bestaande kaders blijven leidend..
Het stimuleren van meer natuur, landschap en biodiversiteit kan niet samengaan met agrarische bestemming. Beide dienen een fundamentele andere rol en deze zijn niet verenigbaar.	We zien landbouw en natuur niet als tegenpolen, maar als functies die elkaar kunnen versterken wanneer zorgvuldig ingericht.
De veren zijn van groot belang voor de regio. Deze veren dienen dan ook in omloop te blijven.	We onderschrijven het belang van de veren voor bereikbaarheid, economie en sociale samenhang. Het programma zet in op behoud hiervan.
Indiener 11	-
Zonnevelden zijn een grote verspilling van ons mooie landschap maar zeker ook potentieel voor de agrarische ruimte.	Het programma stimuleert geen aanleg van zonnevelden, maar zet in op zorgvuldig ruimtegebruik binnen de bestaande beleidskaders.
Zorgpunten voor de ontwikkeling van de agrarische sector zijn dat er te weinig afbakening/beperking wordt geduid inzake maximale bouwmassa. Ook de groei van een dier-	De maximale bouwmassa en ligging van agrarische bedrijven worden al begrensd

houderij 'onder bijzondere omstandigheden' direct aan de dorpsgrens kan tot ongewenste effecten leiden.	door wet- en regelgeving. Het programma sluit hierbij aan.
Leegstaande gebouwen zijn ongewenst en dienen en nieuwe bestemming te krijgen. Plaats voor huisvesting van tijdelijk personeel moet gemaakt worden waarbij de inpassing in de omgeving een essentieel weegpunt moet zijn.	We delen het belang van zorgvuldig omgaan met leegstand. Voor huisvesting van tijdelijk personeel gelden strikte eisen voor kwaliteit, veiligheid en inpassing.
Indiener 12	-
De kaders voor uitbreiding agrarische bedrijven zijn te vaag en er wordt te weinig rekening gehouden met de burgers. Verzocht wordt om het plussenbeleid om te zetten naar een minnenbeleid en hiermee te voldoen aan de zorgplicht voor de burgers.	De (wettelijke) kaders voor uitbreiding van agrarische bedrijven zijn helder en zorgen ervoor dat gezondheid, leefbaarheid en milieu altijd worden meegewogen. Het plussenbeleid stimuleert juist extra kwaliteitsverbetering. Een "minnenbeleid" past niet binnen de Omgevingswet.
Indiener 13	-
Het programma dient expliciet uit te sluiten dat verdere schaalvergroting van intensieve veehouderijen en grootschalige agrarische bebouwing mogelijk wordt en moet maxima stellen die passen bij het landschap en de leefomgeving.	We hebben onderzocht met behulp van ontwerpend onderzoek en gesprekken met experts en stakeholders tot welke groei we maximaal wenselijk achten. We verwachten niet dat dit maximum altijd wordt toegepast.
Indiener 14	-
De indiener vindt dat het plussenbeleid te veel ruimte biedt voor schaalvergroting van agrarische bedrijven, wat in strijd is met de omgevingsvisie en het kleinschalige, open landschap. Een bouwvlak van 2,5 hectare met 70% bebouwing leidt volgens hen tot bedrijven die niet passen bij het gebied en tot onzekerheid over mogelijke megastallen. Het beleid houdt onvoldoende rekening met leefbaarheid, natuur en gezondheid, terwijl onderzoek (zoals RIVM VGO-III) wijst op gezondheidsrisico's voor omwonenden van veehouderijen. Daarom is het volgens de indiener niet verdedigbaar om verdere schaalvergroting zonder strikte begrenzing toe te staan. Zij verzoeken de gemeente om intensieve veehouderij en grootschalige agrarische bebouwing expliciet uit te sluiten en duidelijke maxima vast te leggen die passen bij landschap en leefomgeving.	Het plussenbeleid stuurt op kwaliteit en vervangt geen wettelijke kaders voor gezondheid, milieu en leefomgeving. Deze blijven volledig van kracht.
Bij leegstaande gebouwen dient bevorderd te worden dat nog van kracht zijnde vergunningen worden ingetrokken.	Een vergunning kan alleen worden ingetrokken wanneer wettelijke gronden dit toestaan. Leegstand op zichzelf is geen juridische grond. Het programma kan niet sturen op maatregelen die niet uitvoerbaar zijn.
Indiener 15	-
Agrarische bedrijven aan de rand niet nog groter maken door toestaan van 1.5 ha naar 2.5 ha.	In de Omgevingsvisie West Maas en Waal is de overgangszone oeverwal-komgrond beschreven. In deze zone wordt ruimte geboden voor klimaatbuffers, natuur, recreatie en kleinschalige landbouw. Uitbreiding van agrarische bedrijven op de oeverwal en in de overgangszones is niet mogelijk, ook niet via het plussenbeleid.
Indiener 16	-
De indiener maakt zich ernstige zorgen over de koers van het conceptprogramma Vitaal Platteland, vooral waar het gaat om de ondersteuning van grootschalige veehouderij. Volgens hen wordt onvoldoende rekening gehouden met risico's voor volksgezondheid, zoals zoönosen, luchtvervuiling en geurhinder. Ook de mestproblematiek en de druk op bodem en water worden niet adequaat aangepakt. Daarnaast vinden zij dat gemeentelijke middelen beter kunnen worden ingezet voor voorzieningen voor inwoners dan voor verdere schaalvergroting in de veehouderij. Het programma bevat volgens hen te weinig structurele monitoring en handhaving, waardoor inwoners in onzekerheid blijven. Verzoek: geen groei van megastallen toestaan, grenzen stellen aan dieraantallen, gezondheid en luchtkwaliteit centraal opnemen in beleid, mestproductie strenger reguleren, gemeentelijke middelen richten op leefbaarheid en onafhankelijke monitoring structureel organiseren.	We begrijpen uw zorgen over volksgezondheid, mestproblematiek en leefbaarheid. Het programma verandert niets aan de bestaande, strenge kaders voor gezondheid, luchtkwaliteit, geur, mest en water. Deze blijven leidend. Het programma richt zich op kwaliteit van het buitengebied en biedt geen onbeperkte ruimte voor schaalvergroting.
Indiener 17	-

De indiener vindt dat het plussenbeleid te veel ruimte biedt voor schaalvergroting van agrarische bedrijven, wat in strijd is met de omgevingsvisie en het kleinschalige, open landschap. Een bouwvlak van 2,5 hectare met 70% bebouwing leidt volgens hen tot bedrijven die niet passen bij het gebied en tot onzekerheid over mogelijke megastallen. Het beleid houdt onvoldoende rekening met leefbaarheid, natuur en gezondheid, terwijl onderzoek (zoals RIVM VGO-III) wijst op gezondheidsrisico's voor omwonenden van veehouderijen. Daarom is het volgens de indiener niet verdedigbaar om verdere schaalvergroting zonder strikte begrenzing toe te staan. Zij verzoeken de gemeente om intensieve veehouderij en grootschalige agrarische bebouwing expliciet uit te sluiten en duidelijke maxima vast te leggen die passen bij landschap en leefomgeving.	Het plussenbeleid stuurt op kwaliteit en biedt geen automatische uitbreidingsruimte. Gezondheid, natuur en leefomgeving worden beoordeeld via bestaande wettelijke kaders.
Indiener 18	-
De indieners wijzen erop dat de thema's in het ontwerp Vitaal Platteland sterk samenhangen en dat het beleid rond agrarische activiteiten gevolgen heeft voor klimaatadaptatie, natuur, wonen en recreatie. Zij ervaren een kloof tussen het beleid op papier en de praktijk, met als voorbeeld de plannen voor Kapelstraat 38, die volgens hen in strijd zijn met de eigen beleidsuitspraken over het afbouwen van intensieve landbouw nabij dorpskernen. Het plussenbeleid zou leiden tot zeer grote agrarische bouwmassa's die niet passen in het kleinschalige landschap en via uitzonderingsregels alsnog ruimte bieden voor intensivering. De beleidsmatige onderbouwing voor automatische uitbreiding met 1 hectare ontbreekt volgens hen, evenals een goede afweging van effecten op natuur, landschap, water en leefomgeving. Daarnaast wijzen zij op gezondheidsrisico's voor omwonenden van intensieve veehouderij, die onvoldoende worden meegewogen. Verzoek: schrap of beperk de automatische uitbreiding met 1 hectare, vervang deze door voorwaardelijke uitbreiding op basis van duurzaamheid en duidelijke effectbeoordeling, en licht de effecten op natuur, landschap, water en leefbaarheid expliciet toe.	Het programma creëert geen automatische uitbreidingsruimte en verandert niets aan de bestaande kaders voor gezondheid, natuur, landschap en leefomgeving. Het plussenbeleid borgt kwaliteitsverbetering. Effecten worden beoordeeld bij concrete plannen, waar dit juridisch thuishoort.
Indiener 19	-
Indiener is woonachtig aan de Velddijksestraat en grenst aan het perceel Kapelstraat 38 waar zich ontwikkelingen voor doen die passen binnen en worden gefaciliteerd door het voorliggende programma.	We begrijpen goed dat ontwikkelingen in de directe omgeving veel invloed kunnen hebben op het dagelijks woon- en leefklimaat. Vooral wanneer komgronden dichtbij de dorpsgrenzen liggen. In de Omgevingsvisie is de overgangszone oeverwal-komgrond geïntroduceerd. Deze zone biedt ruimte voor klimaatbuffers, natuur, recreatie en kleinschalige landbouw. Uitbreiding van intensieve veehouderijen in deze zone is niet mogelijk. Bij concrete plannen worden omwonenden betrokken en worden effecten zorgvuldig afgewogen.
Er is sprake van schending van het zorgvuldigheids- en participatiebeginsel omdat er in dit proces sprake is geweest van selectieve participatie.	De participatieaanpak was breed en zorgvuldig. Alle belanghebbenden hebben gelijke kansen gehad om hun inbreng te leveren.
Het ontbreekt aan een evenwichtige belangenafweging. Er is sprake van een structurele beleidsmatige keuze waarbij de belangen van de agrarische ondernemers prevaleren boven die van omwonenden.	Het programma respecteert de positie van agrariërs in een agrarische gemeente en borgt tegelijkertijd de belangen van omwonenden via bestaande wettelijke kaders en integrale afweging. Het programma creëert geen onbeperkte ontwikkelruimte voor agrariërs en zet in op een zorgvuldig en toekomstbestendig buitengebied.
Er is onvoldoende onderbouwing gegeven voor de noodzaak van verruiming van agrarische bouwvlakken.	Het plussenbeleid is een initiatief van de provincie Gelderland om groei van agrarische bedrijven mogelijk te maken in ruil voor maatschappelijke meerwaarde. De provincie vraagt gemeenten om dit verder uitwerking te geven. Dit hebben we in dit programma gedaan. Agrarische bedrijven werken aan onze voedselvoorziening en ze dragen bij aan de kwaliteit van de leefomgeving (natuur, bodem en water) alsmede aan de plattelandseconomie. Daarom willen we agrariërs perspectief blijven bieden. Uiteraard met inachtneming van alle andere belangen.

Het programma beoordeelt maatregelen afzonderlijk maar niet in samenhang.	Het programma beoordeelt maatregelen afzonderlijk maar niet in samenhang.
De ontwikkelingen die in het programma mogelijk worden gemaakt zijn strijdig met de klimaat- en waterdoelstellingen.	Het programma is ontworpen om klimaatbestendigheid, waterveiligheid en duurzaam landgebruik te versterken.
Het programma bevat onvoldoende waarborgen voor de bescherming van de gezondheid van omwonenden.	Gezondheid, milieu en voorzorg zijn belangrijke uitgangspunten. Het programma bouwt voort op bestaande wettelijke kaders die deze aspecten al stevig borgen. Aanvullende normstelling past beter in het omgevingsplan, waar juridische grenzen worden vastgelegd. Het programma richt zich op richting geven, niet op normeren.
Het voorliggende programma houdt onvoldoende rekening met de gevolgen van de voorgenomen schaalvergroting van de agrarische activiteiten voor de recreatieve sector.	Het programma: • faciliteert geen ongecontroleerde schaalvergroting, • beoordeelt effecten integraal en gebiedsgericht, • beschermt recreatieve kwaliteiten via toetsingskaders, • en bevat maatregelen die recreatie juist versterken. Het programma biedt daarmee waarborgen voor een gezonde balans tussen landbouw en recreatie.
Voor de huisvesting van internationale werknemers ontbreekt een impactanalyse.	Het programma werkt binnen bestaande kaders die gezondheid, leefbaarheid en ruimtelijke kwaliteit borgen. Op projectniveau vindt een gedetailleerde toetsing plaats die veel nauwkeuriger en effectiever is dan een generieke analyse. Het programma sluit aan bij het eerder door de raad vastgestelde actieplan internationale werknemers.
Verkeer en veiligheid zijn onvoldoende onderbouwd.	Het programma is niet het instrument waarin gedetailleerde verkeersstudies thuishoren. Bestaande wettelijke en beleidsmatige kaders die de verkeersveiligheid borgen zijn de basis voor het programma.
Er is sprake van een innerlijke tegenstrijdigheid van beleid (landschap en biodiversiteit).	Het programma ziet deze thema's als samenhangende kwaliteiten, werkt met integrale gebiedsafweging, sluit aan op bestaande beleidskaders en bevat maatregelen die beide doelen versterken.
Praktijksituaties zijn direct relevant voor de beoordeling van de rechtmatigheid en uitvoerbaarheid van het programma. Door dit buiten beschouwing te laten leidt dit tot een onvolledige en onzorgvuldige beoordeling van het programma.	Het programma is een strategisch beleidskader en wordt niet beoordeeld op individuele percelen. Uitvoerbaarheid wordt getoetst op algemene toepasbaarheid.
Er bestaat een risico op oneigenlijk gebruik van beleid.	Het programma werkt met kaders die oneigenlijk gebruik juist voorkomen.
Het programma is onvoldoende verenigbaar met het geldende provinciale beleidskader.	Het programma volgt de provinciale Omgevingsvisie, de Omgevingsverordening, de provinciale beleidslijnen voor landbouw, natuur, landschap, water en klimaat, én de gebiedsgerichte aanpak. Het programma vormt daarmee een uitwerking van provinciaal beleid op lokaal niveau.
Indiener 20	-
De indiener geeft aan dat zij pas laat en toevallig kennisnamen van de nota Vitaal Platteland en vinden dat de gemeente inwoners onvoldoende en onzorgvuldig heeft geïnformeerd. Ook is volgens hen de participatie niet goed georganiseerd: belangen van boeren zouden zwaar zijn meegewogen, terwijl die van overige inwoners nauwelijks terugkomen.	We begrijpen dat het vervelend is wanneer informatie laat of toevallig wordt opgemerkt. Het programma is via meerdere kanalen openbaar gemaakt en er is een brede participatieaanpak gevolgd. We hebben

	ook voortgebouwd op de input die is opgehaald in het proces van de Omgevingsvisie. We blijven ons inzetten voor transparante communicatie en brede betrokkenheid.
Zij wijzen op een grote tegenstrijdigheid tussen het beleid en de praktijk: terwijl zij juridisch procederen tegen uitbreiding van Kapelstraat 38 van 1,5 naar 2 hectare, biedt de nota zelfs uitbreidingen tot 2,5 hectare. Dit zou leiden tot meer fijnstof, geurhinder en verslechtering van de milieukwaliteit, in strijd met provinciale doelen. De nota houdt volgens hen geen rekening met de belangen en gezondheid van omwonenden, noch met waardedaling van woningen. Ook ontbreekt beleid rond wijziging van diersoorten, waardoor bedrijven zonder toetsing kunnen verschuiven tussen typen veehouderij.	Het programma is een strategisch beleidskader en verandert niets aan de bestaande milieutoetsen en vergunningprocedures. Uitbreiding is nooit mogelijk zonder volledige toetsing aan gezondheid, milieu en provinciale normen. Het programma creëert dus geen extra ruimte voor ongecontroleerde groei of verschuiving van diersoorten.
Verzoek: wijs de uitbreiding van Kapelstraat 38 definitief af, handhaaf de bestaande milieuruimte zonder interne verschuivingen tussen diersoorten, en neem de belangen en gezondheid van niet-agrarische inwoners volwaardig mee in het beleid.	Het programma beoordeelt geen individuele locaties. Concrete plannen worden afzonderlijk getoetst, waarbij gezondheid, leefomgeving en belangen van omwonenden zwaar meewegen.
De indieners waarderen de inspanning achter het Programma Vitaal Platteland, maar geven aan dat het vertrouwen in de belangenbehartiging van inwoners is afgenomen. Zij ervaren dat het programma vooral de belangen van agrariërs dient, terwijl de meerderheid van de inwoners niet-agrarisch is. In het bijzonder maken zij bezwaar tegen het plussenbeleid, dat volgens hen in strijd is met het provinciale beleid voor een gezonde en veilige leefomgeving. Zij stellen dat uitbreiding van agrarische bedrijven met 1 hectare leidt tot meer emissies en gezondheidsrisico's, terwijl gezondheid volgens de provincie een randvoorwaarde zou moeten zijn. De zorgplicht wordt volgens hen te beperkt ingevuld, omdat het programma vooral faciliteert en nauwelijks inzet op beperking van grootschalige veehouderij. Ook wijzen zij op de beperkte effectiviteit van Best Beschikbare Technieken en het ontbreken van aandacht voor cumulatieve effecten van meerdere intensieve veehouderijen in de regio. Daarnaast vinden zij dat uitbreiding tot 2,5 hectare leidt tot verlies van landschap en hogere milieudruk, terwijl het beleid onvoldoende duidelijk maakt welke dieraantallen of diersoorten mogen toenemen en onder welke voorwaarden. Ook plaatsen zij vraagtekens bij financiële prikkels binnen het plussenbeleid. Kernverzoek: het programma moet de leefomgeving beter beschermen, geen groei naar 2,5 hectare faciliteren, industriële veeteelt tegengaan, gezondheid als randvoorwaarde hanteren en het beleid concreter en preventiever invullen.	Het programma is ontwikkeld voor álle inwoners en sluit volledig aan op provinciale kaders voor een gezonde en veilige leefomgeving. De participatieaanpak was breed en zorgvuldig. Gezondheid en leefomgeving worden altijd beoordeeld via bestaande wettelijke kaders, waaronder geurbeleid, luchtkwaliteit, afstandsnormen en cumulatieve effecten. Het programma creëert geen uitbreidingsrechten en stimuleert geen industriële veehouderij. Het plussenbeleid vraagt juist om aantoonbare kwaliteitsverbetering.
Indiener 22	-
De indiener vindt dat het plussenbeleid te veel ruimte biedt voor schaalvergroting van agrarische bedrijven, wat in strijd is met de omgevingsvisie en het kleinschalige, open landschap. Een bouwvlak van 2,5 hectare met 70% bebouwing leidt volgens hen tot bedrijven die niet passen bij het gebied en tot onzekerheid over mogelijke megastallen. Het beleid houdt onvoldoende rekening met leefbaarheid, natuur en gezondheid, terwijl onderzoek (zoals RIVM VGO-III) wijst op gezondheidsrisico's voor omwonenden van veehouderijen. Daarom is het volgens de indiener niet verdedigbaar om verdere schaalvergroting zonder strikte begrenzing toe te staan. Zij verzoeken de gemeente om intensieve veehouderij en grootschalige agrarische bebouwing expliciet uit te sluiten en duidelijke maxima vast te leggen die passen bij landschap en leefomgeving.	Het plussenbeleid biedt geen automatische ruimte voor groei. Het stelt voorwaarden om kwaliteit te borgen en vervangt geen wettelijke kaders voor gezondheid, milieu en leefomgeving.
Indiener 23	-
De indiener vindt dat het plussenbeleid te veel ruimte biedt voor schaalvergroting van agrarische bedrijven, wat in strijd is met de omgevingsvisie en het kleinschalige, open landschap. Een bouwvlak van 2,5 hectare met 70% bebouwing leidt volgens hen tot bedrijven die niet passen bij het gebied en tot onzekerheid over mogelijke megastallen. Het beleid houdt onvoldoende rekening met leefbaarheid, natuur en gezondheid, terwijl onderzoek (zoals RIVM VGO-III) wijst op gezondheidsrisico's voor omwonenden van veehouderijen. Daarom is het volgens de indiener niet verdedigbaar om verdere schaalvergroting zonder strikte begrenzing toe te staan. Zij verzoeken de gemeente om intensieve veehouderij en grootschalige agrarische bebouwing expliciet uit te sluiten en duidelijke maxima vast te leggen die passen bij landschap en leefomgeving.	Uitbreiding is alleen mogelijk wanneer volledig wordt voldaan aan alle wettelijke normen. Het plussenbeleid is geen groeiregeling, maar een kwaliteitsinstrument. Gezondheid en leefomgeving blijven leidend.
Indiener 24	-
Het stimuleren van grootschalige bebouwing past niet binnen een toekomstbestendig en klimaatadaptief buitengebied.	Elke ontwikkeling wordt getoetst aan strikte normen voor gezondheid, emissies, landschap en klimaat. Het programma verandert deze kaders niet en richt zich op duurzame gebiedsontwikkeling..

Het plussenbeleid leidt tot verslechtering van de luchtkwaliteit en levert daarmee risico's op voor de volksgezondheid.	Het plussenbeleid geeft geen recht op uitbreiding. Ontwikkelingen die de luchtkwaliteit verslechteren worden niet toegestaan. Alle wettelijke kaders blijven volledig gelden.
De voorgestelde groei van agrarische bouwvlakken heeft een negatieve impact op natuur en biodiversiteit.	Het programma werkt binnen bestaande beschermingskaders voor natuur en biodiversiteit..
Er zijn grote zorgen voor het woon- en leefklimaat in het buitengebied.	We begrijpen deze zorgen. Het programma zelf veroorzaakt geen directe effecten. Effecten op de leefomgeving worden altijd beoordeeld bij concrete plannen.
De ontwikkelruimte kan leiden tot waardevermindering van woningen.	Eventuele waardeverandering kan alleen ontstaan bij concrete projecten, die afzonderlijk worden beoordeeld op hun effecten voor de leefomgeving. Het programma zelf veroorzaakt dus geen risico op waardedaling.
Bewoners zijn aantoonbaar onvoldoende betrokken.	Het programma is via meerdere kanalen gedeeld en voldoet aan alle participatievereisten. We blijven inzetten op brede betrokkenheid.
Indiener is het niet eens met het toestaan van wonen van internationale medewerkers in het buitengebied zoals nu omschreven staat in het programma.	Dit beleid is eerder vastgesteld in het Actieplan internationale werknemers. Het programma herhaalt en geeft verdere invulling aan dit kader. Het programma creëert geen nieuwe huisvestingsmogelijkheden.
Het plussenbeleid vormt een directe bedreiging voor de recreatieve sector.	Het plussenbeleid beschermt recreatieve waarden. Elke ontwikkeling moet aantonen dat de ruimtelijke kwaliteit verbetert.
Indiener 25	-
Indiener is het niet eens met de mogelijkheid van verhoging van het aantal dieren in bijzondere omstandigheden. Dit is te onduidelijk. En het staat haaks op het beleid van de landelijke overheid.	De mogelijkheid om dieraantallen in uitzonderlijke situaties te wijzigen is geen automatische groeiruimte. Mocht een wijziging noodzakelijk zijn dan blijft deze strikt gebonden aan vergunningverlening, milieutoetsing en wettelijke normen.
Indiener 26	-
De indiener vindt dat het plussenbeleid te veel ruimte biedt voor schaalvergroting van agrarische bedrijven, wat in strijd is met de omgevingsvisie en het kleinschalige, open landschap. Een bouwvlak van 2,5 hectare met 70% bebouwing leidt volgens hen tot bedrijven die niet passen bij het gebied en tot onzekerheid over mogelijke megastallen. Het beleid houdt onvoldoende rekening met leefbaarheid, natuur en gezondheid, terwijl onderzoek (zoals RIVM VGO-III) wijst op gezondheidsrisico's voor omwonenden van veehouderijen. Daarom is het volgens de indiener niet verdedigbaar om verdere schaalvergroting zonder strikte begrenzing toe te staan. Zij verzoeken de gemeente om intensieve veehouderij en grootschalige agrarische bebouwing expliciet uit te sluiten en duidelijke maxima vast te leggen die passen bij landschap en leefomgeving.	Het plussenbeleid stuurt op kwaliteit en vervangt geen wettelijke kaders. Gezondheid, leefomgeving en natuur blijven leidend.
Indiener 27	-
De indiener vindt dat het plussenbeleid te veel ruimte biedt voor schaalvergroting van agrarische bedrijven, wat in strijd is met de omgevingsvisie en het kleinschalige, open landschap. Een bouwvlak van 2,5 hectare met 70% bebouwing leidt volgens hen tot bedrijven die niet passen bij het gebied en tot onzekerheid over mogelijke megastallen. Het beleid houdt onvoldoende rekening met leefbaarheid, natuur en gezondheid, terwijl onderzoek (zoals RIVM VGO-III) wijst op gezondheidsrisico's voor omwonenden van veehouderijen. Daarom is het volgens de indiener niet verdedigbaar om verdere schaalvergroting zonder strikte begrenzing toe te staan. Zij verzoeken de gemeente om intensieve veehouderij en grootschalige agrarische bebouwing expliciet uit te sluiten en duidelijke maxima vast te leggen die passen bij landschap en leefomgeving.	Uitbreiding is alleen mogelijk wanneer volledig wordt voldaan aan alle wettelijke normen. Het plussenbeleid creëert geen vrijbrief voor groei.
Indiener 28	-

Agrarische bedrijven moeten geen ruimte krijgen vlakbij dorpsgrenzen. Geef agrariërs de ruimte in het open veld.	In de Omgevingsvisie is de overgangszone oeverwal-komgrond geïntroduceerd. In deze zone ligt de nadruk op klimaatbuffers, natuur en recreatie. Uitbreiding van agrarische bedrijven is hier niet mogelijk, ook niet via het plussenbeleid.
De grenzen aan het aantal dieren zijn te zacht. En 70% bebouwing van 2,5 ha is te groot voor ons gebied.	Dieraantallen worden bepaald door landelijke en provinciale wetgeving. Het programma verandert deze kaders niet. De 70% bebouwingsregel is een bovengrens en geen standaard.
Er wordt te weinig rekening gehouden met de effecten op de leefomgeving.	Effecten op leefomgeving worden altijd beoordeeld bij concrete initiatieven. Het programma maakt geen ontwikkelingen mogelijk zonder toetsing.
Het programma dient uit te sluiten dat verdere schaalvergroting van intensieve veehouderijen en grootschalige bebouwing mogelijk wordt gemaakt. Duidelijke maxima stellen die passen bij het landschap en de omgeving.	Maxima worden vastgelegd in wetgeving en omgevingsplannen, niet in een programma. Het programma kan deze kaders niet verruimen.
Indiener 29	-
Het programma biedt geen duidelijke richtlijnen.	Het programma geeft richting/kaders, terwijl de daadwerkelijke begrenzing plaatsvindt via wetgeving en vergunningverlening..
Vergroting van het bouwoppervlak naar 2,5 ha levert verder horizonvervuiling op.	De 2,5 hectare is een theoretische bovengrens. Alleen wanneer een ontwikkeling landschappelijk inpasbaar is en voldoet aan alle normen, kan hiervan gebruik worden gemaakt..
Verplaatsing van intensieve veehouderijen naar de komgronden zou een verplichting moeten zijn met duidelijke richtlijnen over de afstand tot de woonkernen.	Een generieke verplichting tot verplaatsing is juridisch niet mogelijk. Het programma kan geen verplichtingen opleggen aan bestaande bedrijven.
Indiener 30	-
De indiener maakt zich grote zorgen over de ontwikkeling van de veehouderij in Maasbommel en de manier waarop het conceptprogramma Vitaal Platteland hiermee omgaat. Er is volgens hen nauwelijks toezicht en handhaving, waardoor overtredingen – zoals het houden van meer dieren dan vergund – kunnen voortbestaan. Het totaal aantal dieren in Maasbommel is inmiddels zeer hoog, wat extra risico's geeft voor leefkwaliteit, veiligheid en verkeer. Veel dieren worden bovendien voor export gehouden, waardoor inwoners vooral de lasten ervaren en nauwelijks baten.	Toezicht en handhaving vinden plaats binnen bestaande wettelijke kaders en staan los van het programma. Eventuele overtredingen worden individueel aangepakt.
De cumulatieve milieudruk van geur, stikstof, verkeer en gezondheidsrisico's wordt volgens de indiener niet in beeld gebracht, waardoor inwoners in onzekerheid blijven. Zij pleiten daarom voor transparante, onafhankelijke monitoring van dieraantallen, vergunningen, milieudruk en handhaving.	Milieudruk wordt beoordeeld via bestaande instrumenten zoals vergunningen, natuurtoetsing en toezicht. Het programma verandert deze kaders niet.
Verzoek: geen verdere groei van megastallen toestaan, grenzen stellen aan het totaal aantal dieren per kern, gezondheid en luchtkwaliteit centraal opnemen in beleid, mestproductie strenger reguleren, gemeentelijke middelen richten op voorzieningen voor inwoners en structurele onafhankelijke monitoring organiseren.	Het programma is niet bedoeld om nieuwe normen of verboden vast te leggen. Deze horen thuis in wetgeving en omgevingsplannen.
Indiener 31	-
De indiener vindt dat het plussenbeleid te veel ruimte biedt voor schaalvergroting van agrarische bedrijven, wat in strijd is met de omgevingsvisie en het kleinschalige, open landschap. Een bouwvlak van 2,5 hectare met 70% bebouwing leidt volgens hen tot bedrijven die niet passen bij het gebied en tot onzekerheid over mogelijke megastallen. Het beleid houdt onvoldoende rekening met leefbaarheid, natuur en gezondheid, terwijl onderzoek (zoals RIVM VGO-III) wijst op gezondheidsrisico's voor omwonenden van veehouderijen. Daarom is het volgens de indiener niet verdedigbaar om verdere schaalvergroting zonder strikte begrenzing toe te staan. Zij verzoeken de gemeente om intensieve veehouderij en grootschalige agrarische bebouwing expliciet uit te sluiten en duidelijke maxima vast te leggen die passen bij landschap en leefomgeving.	Het plussenbeleid biedt geen automatische ruimte voor groei. Gezondheid en leefomgeving worden beoordeeld via bestaande wettelijke kaders.
Indiener 32	-

De doelgroepen (inwoners, agrariërs en ondernemers) zijn onvoldoende betrokken en geïnformeerd.	Het programma is opgesteld binnen een gebiedsgerichte aanpak waarin inwoners, agrariërs en ondernemers via meerdere kanalen zijn betrokken. We blijven inzetten op transparante communicatie en brede participatie.
De plannen staan ver af van die van het kabinet.	Het programma werkt volledig binnen landelijke en provinciale wet- en regelgeving.
Hoe is het mogelijk dat ontwikkelingen aan de Kapelstraat 38 nog gewoon doorgang kunnen vinden.	Het programma beoordeelt geen individuele locaties. Concrete plannen worden afzonderlijk getoetst.
Er is financiering voor de veerdiensten. Hoe is het dan mogelijk dat de kosten sinds 2020 verdubbeld zijn.	De kostenontwikkeling van veerdiensten staat los van het programma en valt buiten de reikwijdte ervan.
Indiener 33	-
De indiener vraagt om meer duidelijkheid over functieverweving op de oeverwallen, vooral vanwege bestaande boomgaarden en spuitzones rond woningen.	Deze onderwerpen vallen onder landelijke wetgeving, provinciale regels en het omgevingsplan. Het programma stelt hierover geen nieuwe regels vast.
Ook willen zij helderheid over de beoogde recreatieve poorten: waar deze precies komen, welke randvoorwaarden gelden en welke ruimtelijke omvang passend is. Zij verzoeken dit expliciet in de visie op te nemen.	Het programma legt geen exacte locaties of omvang vast. Deze worden per locatie uitgewerkt binnen de reguliere ruimtelijke kaders.
Indiener 34	-
Indieners willen dat expliciet geborgd wordt dat nevenactiviteiten in het komgebied ondergeschikt blijven aan de agrarische hoofdfunctie en dit onverkort vast te houden en consequent per zone toe te passen én te handhaven.	Het borgen van de ondergeschiktheid van nevenactiviteiten hoort thuis in het omgevingsplan. Het programma geeft richting aan en biedt de kaders voor nevenactiviteiten.
Bij huisvesting van internationale werknemers op eigen erf dient gekozen te worden voor maatwerk in plaats van vaste afstandsnormen.	Maatwerk blijft het uitgangspunt. Afstandsnormen worden per situatie beoordeeld binnen de geldende (landelijke en provinciale) kaders.
Het plussenbeleid pas toepassen vanaf een bouwvlak van 2 hectare.	Het plussenbeleid is bedoeld als kwaliteitsinstrument voor alle relevante situaties en kent geen generieke ondergrens.
Vastleggen dat groen-blauwe dooradering op landbouwgrond uitsluitend vrijwillig en via ANLb/eco-regelingen plaatsvindt.	Vrijwilligheid en bestaande regelingen blijven leidend. Het programma verandert deze uitgangspunten niet.
Deze uitgangspunten zodanig formuleren dat zij helder doorwerken naar het toekomstige omgevingsplan.	De uitgangspunten van het programma worden meegenomen bij de verdere uitwerking in het omgevingsplan, waar juridische borging plaatsvindt.
Provinciale reactie	-
• Het programma moet explicieter maken hoe natuurwaarden in de uiterwaarden en langs de Grote Wetering/Rijksche Wetering worden gerealiseerd en/of geborgd. • Graag verder uitwerken hoe rekening gehouden wordt met de kernkwaliteiten en ontwikkeldoelstellingen van de Gelderse streek Land van Maas en Waal. • We geven in overweging om paragraaf 4.1 te herschrijven waarbij niet alleen ingegaan wordt op het Plussenbeleid, maar ook de andere provinciale belangen worden genoemd.	Paragraaf 4.1 breiden we uit met het beschrijven van andere beleidsonderdelen met een provinciaal belang, waaronder natuur (GNN en GO), landschap en ruimtelijke kwaliteit, woningbouw en water en klimaatadaptatie. De paragrafen 5.2 en 5.5 checken we met de provinciale verordening en de ontwikkelprincipes uit de Streekgids. Verder checken we de mogelijkheden voor functiecombinaties tussen natuur, water en klimaatadaptatie. En wordt de verbinding gelegd met GNN en GO. De bevindingen van deze checks worden als tekstuele aanvullingen in de genoemde paragrafen opgenomen.

Aanpassingen Programma Vitaal Platteland

Op basis van de reacties van de inwoners	Tekstuele aanpassingen/aanscherpingen waaruit blijkt dat: a. het Plussenbeleid overeenkomstig het provinciaal beleid van toepassing is voor intensieve veehouderijen; b. uitbreidingsmogelijkheden van intensieve veehouderijen alleen kunnen plaatsvinden in het komgebied; c. uitbreidingen van intensieve veehouderijen op de oeverwal en in de overgangszone oeverwal – kom en de recreatieve overgangszone zijn uitgesloten.
Op basis van de provinciale reactie	De paragrafen 4.1, 5.2 en 5.5 aanvullen met een beschrijving van de provinciale belangen, waaronder natuur (GNN en GO), landschap en ruimtelijke kwaliteit, woningbouw en water en klimaatadaptatie.
Op basis van praktijkervaringen	Tekstuele aanpassingen waaruit blijkt dat: a. de hoofd- en nevenactiviteiten in de tabel van bijlage 1 van het Programma Vitaal Platteland alleen gelden voor agrarische bedrijven; b. de maximale oppervlakte van een nevenactiviteit ziet op de feitelijke bruikbare vloeroppervlakte; c. een vergunde nevenactiviteit op de verdiepingsvloer mag worden uitgebreid, alleen wanneer het om een uitbreiding van dezelfde nevenactiviteit gaat en onder de voorwaarden dat: - de nevenactiviteit ondersteunend blijft aan de agrarische bedrijfsvoering, - er geen sprake is van een onevenredige parkeerdruk. De weergave van de activiteiten Opslag en Huisvesting internationale werknemers in de tabel van bijlage 1 qua lay-out verduidelijken.